

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodních vztahů

Praní špinavých peněz – právní a ekonomické aspekty

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: Podnikání a právo

Studijní obor: Podnikání a právo

Autor: My Suong Nguyen

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Ing. Tomáš Moravec, Ph.D.

Praha, prosinec 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Praní špinavých peněz – právní a ekonomické aspekty vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 12.prosince 2019

.....
My Suong Nguyen

Poděkování

Tímto způsobem bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu JUDr. Ing. Tomášovi Moravcovi, Ph.D za jeho odborné vedení, cenné rady a čas, který mi věnoval při psaní bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem, Praní špinavých peněz – právní a ekonomické aspekty, se zejména zaměřuje na vysvětlení celého pracího procesu a vymezení základních pojmů, které vyplývají ze zákona proti prání špinavých peněz (AML zákona, Anti money-laundering). Dále práce rozebírá vývoj mezinárodní a české právní úpravy, kde se podle české legislativy nejčastěji vychází ze zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato práce se orientuje především na finanční sektor, konkrétně na investiční společnosti, a proto budou v rámci tohoto druhu společnosti podrobně analyzovány opatření pro odhalování trestné činnosti praní a také budou rozebrány právní následky zaměstnanců při porušení interních AML předpisů.

Klíčová slova

praní špinavých peněz, legalizace výnosů z trestné činnosti, investiční společnost, prevence, odhalování, právní následky

Abstract

This bachelor thesis named Money Laundering - Legal and Economic Aspects defines the whole concept of money laundering and basic terms of the Anti money-laundering (herewith AML) law. Furthermore, the thesis summarizes the European and Czech anti-money laundering legislation for which the latter adopts the Act No. 253/2008 Coll., on Certain Measures Against Money Laundering and Terrorist Financing. This thesis primarily targets the financial sector, specifically investment companies, hence for the latter, implementation of measures to detect criminal activities and legal consequences of employees for violation of internal regulations regarding AML practices shall be provided.

Keywords

money laundering, investment company, prevention, detection, legal consequences

Obsah

ÚVOD.....	1
1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ.....	3
1.1. POJEM A HISTORIE	3
1.2. ETAPY	5
1.2.1 Namáčení	6
1.2.2. Namydlení	7
1.2.3. Ždímání.....	8
1.3. PACHATELÉ PRANÍ PENĚZ	10
1.4. ZPŮSOBY PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ	12
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU	13
2.1. DOPORUČENÍ RADY ES ZE DNE 27. ČERVNA 1980	13
2.2. ÚMLUVA OSN PROTI NEDOVOLENÉMU OBCHODU S OMAMNÝMI A PSYCHOTROPNÍMI LÁTKAMI.....	13
2.3. PROHLÁŠENÍ ZÁSAD OHLEDNĚ PREVENCE ZNEUŽITÍ BANKOVNÍHO SYSTÉMU VE SMYSLU PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ	14
2.4. ČTYŘICET DOPORUČENÍ PROTI PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ FATF.....	14
2.5. ÚMLUVA O PRANÍ, VYHLEDÁVÁNÍ, ZADRŽOVÁNÍ A KOFISKACI VÝNOSŮ ZE ZLOČINU ...	15
2.6. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2005/60/ES	15
2.7. SMĚRNICE KOMISE 2006/70/ES	16
3 PŘEHLED ČESKÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY ZAMĚŘENÉ PROTI PRANÍ PENĚZ ...	18
3.1. ZÁKON 61/1996 Sb., O NĚKTERÝCH OPATŘENÍ PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI.....	19
3.1.1 Vymezení pojmů obsažených v zákoně č. 61/1996 Sb.	19
3.2 ZÁKON Č. 253/2008 Sb., O NĚKTERÝCH OPATŘENÍ PROTI LEGALIZACI VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI A FINANCOVÁNÍ TERORISMU.....	21
3.2.1. Rozšíření okruhu povinných osob a jejich povinností	21
3.2.2. Povinnost identifikovat a posoudit rizika.....	22
3.2.3. Údaje o skutečných majitelích.....	22
3.3 POSTIHOVÁNÍ TRESTNÉHO ČINU PRANÍ PENĚZ	24
3.3.1 Právní následky porušení vnitřního předpisu AML zaměstnancem	26
4 IMPLEMENTACE LEGISLATIVY A REGULACE PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ V PRAXI (NN INVESTMENT PARTNERS CR., A.S.	28
4.1. IDENTIFIKACE KLIENTA.....	29
4.2. OHODNOCENÍ RIZIKOVOSTI KLIENTA	29
4.3 POVINNOST KONTROLOVAT KLIENTA.....	32
4.4. POSTUP PŘI ZJIŠTĚNÍ A NAHLAŠOVÁNÍ PODEZŘELÉHO.....	33
4.4.1. Zhodnocení náchylnosti investiční společnosti ke zneužití pro praní peněz ...	34
4.5. MLČENLIVOST PODLE AML ZÁKONA	36
4.6. POVINNOST SHROMAŽDOVÁNÍ A UCHOVÁVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ KLIENTŮ	36
4.7. ŠKOLENÍ ZAMĚSTNANCŮ	36
ZÁVĚR	38
POUŽITÁ LITERATURA	40
PŘÍLOHY	
PŘÍLOHA A: WOLFSBERG DOTAZNÍK	1
PŘÍLOHA B: SEZNAM ZEMÍ SE ZAŘAZENÍM DO RIZIKOVÝCH KATEGORIÍ.....	2

Úvod

„Případů praní špinavých peněz jsou v Česku odhadem až tisíce ročně a v průběhu času se tento fenomén značně proměnil. V minulosti bylo praní peněz založeno hodně na přímém kontaktu. Pachatelé třeba nosili nelegálně získané peníze v menších částkách v igelitkách do bank. Dneska se to více přesunulo do kyberprostoru, kde je velká anonymita.“¹

Výše uvedený úryvek vystihuje, jak je praní peněz v dnešní době stále sofistikovanější. Jedná se o závažnou problematiku, která je a vždy bude aktuální. Vybrala jsem si toto téma nejen z důvodu aktuálnosti, ale také abych si rozšířila své znalosti o problematice praní špinavých peněz.

Málokdo si umí jasně představit, jak takové praní probíhá a jaké škodlivé následky může přinášet. Problematika praní špinavých peněz je ale mnohem komplexnější, než jak je uváděna v médiích a také se stává stále vážnější globální hrozbou. Cílem této práce je proto přispět k pochopení, co se skrývá pod pojmem praní špinavých peněz, jak z ekonomického pohledu, tak i z pohledu právní úpravy. Mým přáním je, aby každý čtenář, který je doposud tímto tématem nezasvěcen, měl po přečtení mé práce zcela jasnou představu o tom, jak praní špinavých peněz probíhá, jaké nástroje či postupy jsou využívány a jak se dají rozpoznat rysy výnosů z trestné činnosti. Praní špinavých peněz souvisí téměř s každou trestnou činností a má dopady na různá hospodářská odvětví. A já se zaměřím pouze na finanční služby, zejména na investiční společnosti. Při zpracování práce se pokusím analyzovat tyto části, přičemž:

Tyto body se budou nacházet v teoretické části:

- Jak celý proces praní peněz probíhá?
- Jaké jsou právní následky pro zaměstnance a právnické osoby, poruší-li povinnosti dle zákona o praní špinavých peněz?

Následující body rozeberu v praktické části:

- Postupy a opatření při odhalování praní peněz investiční společností.
- Do jaké míry jsou investiční společnosti náchylné ke zneužití praní špinavých peněz?
- Význam opatření: zákonné školení AML pro zaměstnance.

¹ Právní rádce, „Od igelitek ke kryptoměnám: pachatelé praní špinavých peněz přicházejí na stále nové metody | PrávníRádce.iHNed.cz -“, Právní rádce, 9. duben 2018, <https://pravniradce.ihtned.cz/c1-66103630-od-igelitek-ke-kryptomenam>.

Zkoumání těchto otázek bude hlavním předmětem bakalářské práce. Shora uvedené otázky budu převážně zodpovídat pomocí komparativní, popisné, analytické metody, dedukcí a syntézou. Jednotlivé kapitoly jsou logicky uspořádané za sebou tak, že zprva ve své bakalářské práci rozeberu celý proces praní špinavých peněz, jeho metody, fáze, společné znaky, a poté shrnu mezinárodní a českou právní úpravu.

V praktické části práce rozeberu, jak investiční společnost NN Investment Partners C.R., a.s. provádí AML regulace v rámci svého předmětu podnikání. Zde obecně popíši postupy a kontrolní opatření této společnosti.

Při zpracování budu nejčastěji vycházet z mimotrestního právního předpisu zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon č. 253/2008 Sb.“) užívá pojmu „legalizace výnosů z trestné činnosti“. Dále se také budu častokrát odkazovat na trestní zákoník č. 40/2009 Sb., a sice na ustanovení § 216 legalizace výnosů z trestné činnosti a na ustanovení § 217 upravující nedbalostní jednání praní peněz.

V první kapitole bakalářské práci se nejprve budu zabývat celkovým procesem praní špinavých peněz, konkrétněji definuji pojem, uvedu historii a základní schéma typických stádií praní peněz. Dále zmapuju různé způsoby praní, které slouží k zastírání původu a k očištění peněžních prostředků. Rovněž rozeberu řadu typů pachatelů, kteří se dopouštějí trestného činu praní špinavých peněz.

V druhé a třetí kapitole teoreticky shrnu mezinárodní a evropskou právní úpravu. Definuji pojem „povinná osoba“ a popíšu, kdo do tohoto okruhu spadá. Dále vyložím náležité povinnosti těchto osob, které se týkají identifikace a kontroly klienta. Ke konci třetí kapitoly v souvislosti s finančními institucemi se pokusím obsáhnout poměrně zúženou část týkající se postihování trestního činu praní peněz a právních následků při porušení vnitřního předpisu AML zaměstnancem.

Ve čtvrté kapitole se věnuji praktické části, kde budou uvedené způsoby, jak se investiční společnost NN Investment Partners C.R., a.s. chrání před jeho zneužitím a jak instituce postupuje při odhalování neobvyklých obchodů. Popíši způsob, jak společnost postupuje při zjištění neobvyklého obchodu a jeho ohlášení. K závěru zhodnotím náchylnost investiční společnosti ke zneužití pro praní peněz.

1 Základní charakteristika praní špinavých peněz

Všichni jsme tento pojem slyšeli, ale jen málokdy si dokáže představit, co všechno se pod touto činností skrývá. Praní špinavých peněz, ve světě známé jako „money laundering“ je pojem, který lze charakterizovat jako peníze pocházející z trestné činnosti, nebo veškeré výnosy a výhody získané z nelegálních činností.² Hlavním účelem praní špinavých peněz je přesvědčení orgánů daného státu tak, aby měly dojem, že nabyté peníze pocházejí z legálního původu.

Zastírání původu peněz se praktikuje téměř ve všech zemích na světě. Celý proces praní není tak jednoduchý, jak se zdá. Zločinci plánují průběh praní špinavých peněz velmi detailně, záměrně a promyšleně, proto je obtížné toto ilegální jednání rozpoznat.

V další podkapitole se budu věnovat definici pojmu praní špinavých peněz. Pokusím se přiblížit historii pojetí, v jakých fázích se postupuje, z jakých činností pochází praní peněz a jaké důsledky mají na celkovou ekonomiku. Zmíním se také o typů pachatelích a ke konci kapitoly uvedu nejčastější praktikované způsoby praní peněz.

1.1. Pojem a historie

Pojem praní špinavých peněz (money laundering) je mezinárodně obecně uznávaný pojem pro legalizaci výnosů z trestné činnosti. Kvůli složitým operacím, které jsou při legalizaci výnosu z trestné činnosti prováděné, je pojetí ve své podstatě nepřesné. I přesto se dá nalézt několik vymezení od národních zákonodárců i mezinárodních organizací.

Tento výraz lze chápat jako praní peněz, pocházejících z nezákonné činnosti, kde privátní osoby, udržované v anonymitě, obdrží velké množství peněz, po kterém následně učiní několik cyklů transakcí tak, aby vzbudily dojem, že se jedná o legální, čili čisté peníze.³

Ovšem sofistikovanější definice vymezená ze zákona č. 253/2008 Sb., Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, zní takto:

„Legalizací výnosů z trestné činnosti se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem.“⁴

Jinak definuje pojem legalizaci výnosů také český trestní zákoník, Zákon č. 40/2009 Sb. *„Kdo zastírá původ věci, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině, zejména tím, že zakrývá nebo utahuje její skutečnou povahu, umístění, pohyb, nakládání s ní, vlastnické nebo jiné právo k ní, nebo kdo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění jejího původu.“⁵*

² J. Stieranka, *Boj proti legalizaci příjmů z trestné činnosti ve vybraných krajích Evropské unie* (Praha: Ivan Fojt vydala Scientia, 2009).

³ R.E. POWIS, *Jak se perou špinavé peníze* (Praha: Victoria Publishing, 1992).

⁴ „Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“, Pub. L. No. 253/2008 Sb. (b.r.).

⁵ „Trestní zákoník“, Pub. L. No. 40/2009 Sb. (b.r.).

Je nutno zdůraznit, že výraz praní špinavých peněz není vůbec identický s termínem legalizace výnosů z trestné činnosti. V české právní úpravě není předmětem činnosti praní špinavých peněz pouze legalizovat peníze jako výnos z trestné činnosti, ale může se jednat i o další formy, např. cenných papírů, směnek nebo jakékoliv majetku získaného trestnou činností. Přesto budu v mé práci pojímat oba termíny za shodné, neboť jsou ve světě nejčastějšími výnosy právě hotovostní peníze.

Metody praní špinavých peněz se objevily v minulém století po Velké hospodářské krizi americké ekonomiky v letech 1932-1935. Způsoby zastírání původu peněz byly vytvořeny ve slavné gangsterské éře 20. let americké historie. V činnostech jako jsou hazard, prostituce a obchod se zakázaným alkoholem se točilo ohromné množství peněz, které muselo být nějakým způsobem „vyprané“. Jinými slovy, musela být vyvinutá nějaká metoda, aby vláda neměla podezření z nelegální aktivity. Hlavní problém, kterému zločinci čelili byly jejich výnosy v hotovostní formě. Jednalo se často o bankovky nebo mince s malou nominální hodnotou. Pokud by byly tyto peníze vloženy do banky, pak by se banka chtěla zřejmě dozvědět, odkud finanční prostředky pochází, a následně by se o to zajímaly i státní orgány. Kromě jiného, skladování nízkohodnotových mincí je logistickou noční můrou. Z tohoto důvodu začali zločinci zakládat podniky sloužící k zastírání původu. Jeden z nich zahrnoval výherní hrací automaty, a druhý prádelny. Mince mohly být použity k „hazardu“ a „praní prádla“. S velkým množstvím použitých mincí se samozřejmě zvýšilo i množství prosázených peněz v automatech nebo v prádelnách. To mělo za účinek, jako by se v podniku víc prosázelo nebo více vyčistilo oblečení, než tomu bylo ve skutečnosti. Taktiky na praní špinavých peněz vznikl od počátku 20. století, ale myšlenky o tom, jak obcházet pravidla vlády existují už po tisíce let. Před čtyřmi tisíci lety se snažila vláda v Číně a dalších asijských zemích získat více finančních prostředků skrz obchodníky. Obchodníci naopak přišli na nové strategie, jak nakládat s penězi, aniž by jim byly zabaveny.⁶

Termín jako takový vyšel v publikaci až v roce 1973. Tehdy se žurnalisti začali zajímat o toto téma při líčení skandálu Watergate. Jednalo se o aféru, která vypukla v USA koncem února 1972. V celé akci stál v čele Richard Nixon, který se snažil získat mandát v Bílém domě.⁷

⁶ Kevin Sullivan, *Anti-Money Laundering in a Nutshell* (Berkeley, CA: Apress, 2015), <https://doi.org/10.1007/978-1-4302-6161-2>.

⁷ Robinson, J., *Pánové z prádelny špinavých peněz* (Praha: Columbus, 1995).

1.2. Etapy

Existují 4 hlavní znaky, které jsou spojené s „očisťováním“ prostředků. V prvním z nich by se mělo zatajovat pravý majetek. Nikdo by neměl vědět, komu vlastnictví patří, když se poté na druhém konci vynoří. Druhý rys zahrnuje změnu podoby peněz. Pomocí četných transakcí se změni forma velké sumy hotovosti. Zatřetí, po celém procesu praní se musí důkladně zamést stopy, aby se zamezilo někomu možnost vysledovat pohyb peněz. V posledním kroku se musí peníze pořád kontrolovat. Profesionální zločinci perou peníze, protože se potřebují vyhnout oné pozornosti, kterou přináší náhlé bohatství.

Kromě těchto všeobecných faktorů se v zásadě vymezují dále tři fáze pracího cyklu. V prvním stadiu se jsou nelegální prostředky umístěny (namáčeny) do bankovního systému. Tyto peníze jsou pak převedeny na knihy bankovní účty, poštovní peněžní poukázky, cestovní šeky a jiné proplatitelné nástroje. Poté následuje proces vrstvení (namydlení). Tento sofistikovaný postup slouží k zahalení původu peněz tím, že přemístí peněžní prostředky na různých účtech, rozmístěných po celém světě. Takto se záměrně vytvoří komplexní transakce mezi jednotlivými státy. Cílem každé etapy je snaha o zabránění jakékoli možného pátrání. Integrace, nebo někdy taky nazývané jako ždímání, je konečnou fází. Nelegální peníze se vrací do oběhu jako zdroje, které nevykazují žádnou souvislost s organizovaným zločinem. Přemění se na navenek jako viditelná aktiva, které jsou často také zdanitelné např. prostřednictvím investováním do průmyslových podniků či projektů cestovního ruchu.⁸

Následující stadia jsou podstatou praní špinavých peněz:

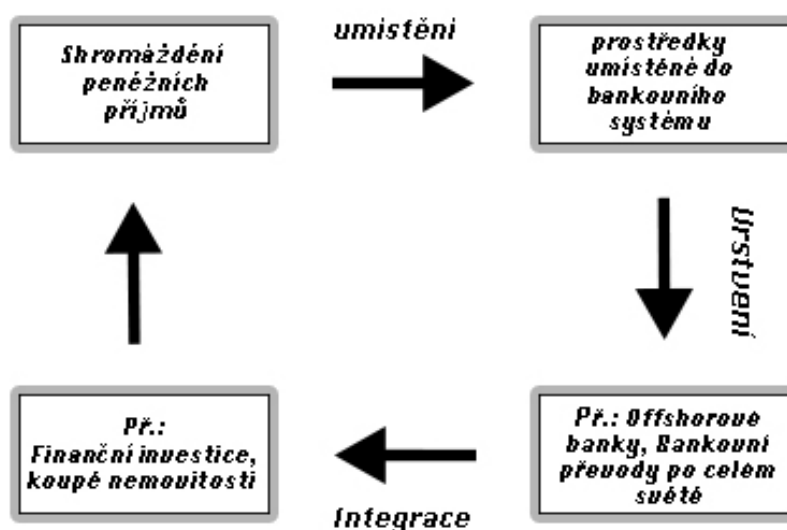
1. namáčení (umístění),
2. namydlení (vrstvení),
3. ždímání (integrace).

I když průběh praní nemusí v některých případech vždy projít jednotlivými fázemi, jedná se o schéma, které literatura užívala v minulosti a aplikuje stále dodnes. Tyto tři fáze přispívají k pochopení podstaty a komplikovanosti procesu potírání. Proces praní se odvíjí na základě existence nástrojů, které slouží k zastírání a účinnému vymáhání.⁹

⁸ Robinson, J., Pánové z prádelny špinavých peněz

⁹ M. Scheinost, „Výzkum ekonomické kriminality“ (Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004), Praha.

Obrázek 1 – Schéma etap praní peněz (vlastní zpracování)

1.2.1 Namáčení

Namáčení (umístění) je první etapa procesu. Jednoduše řečeno, jedná se o shromáždění peněžních příjmů a jejich převedení do finančních institucí za účelem uložení nebo převodu. Na první pohled se může tento krok zdát jednoduchý, ale problém tkví v objemu a váze velkého množství hotovosti. Špinavé peníze musí být přeměněny na méně nápadnou a přenosnější formu a poté „umístěny“ do legitimní bankovní instituce. Přeměněná forma může nabýt podoby bankovního šeku či peněžní poukázky.

Objemné prostředky mohou přilákat pozornost a také podléhat zkoumání státních orgánů. Z tohoto důvodu využívají zločinci většinou podniky, v kterých se platí převážně v hotovosti. Mezi tyto podniky obvykle patří restaurace, bary, hotely, kasina, noční kluby, herní automaty a supermarkety. Velké peníze mohou tedy být rozdělené do menších částek, které se pak ukládají přímo na bankovní účet, anebo se za ně pořizují jiné peněžní nástroje (peněžní poukázky, pokladní či cestovní šeky atd.). Ty jsou poté ukládány na různých účtech a v různých místech. Konečným výsledkem je změna formy původních peněz. Fáze namáčení slouží hlavně k přeměně hotovostních peněz na bezhotovostní, nebo na jiné formy hodnot. Při této fázi jsou popírači obzvlášť opatrní, neboť je to nebezpečný krok. Hrozí zde odhalení ze strany orgánů činných v trestním řízení, a proto pachatelé trestného činu praní často umisťují své prostředky v méně rozvinutých zemích, kde ekonomika nemá vybudované příliš silné opatření pro odhalování těchto výnosů (např.: Panama).¹⁰ Z tohoto důvodu se zpřísnily zákony, které ztěžují umisťování nelegálních zdrojů bez identifikace osoby. Zavedly se metody jako jsou např. povinnost nahlášení podezřelé osoby, zprávy o měnových transakcích a oznamovací povinnosti přeshraničních transakcí. Podrobnější popis o právní úpravě uvedu v druhé kapitole.¹¹

¹⁰ Grosse a E. Robert, *Drugs and Money: Laundering Latin America's Cocaine Dollars* (Westport/London: Praeger, 2001).

¹¹ Sullivan, *Anti-Money Laundering in a Nutshell*.

1.2.2. Namydlení

Druhým krokem ze všech tří procesů je namydlení (vrstvení). Ve vrstvení je třeba provést několik čtených transakcí přes fiktivní společnosti, které vykazují obrovské finanční operace a obrát. Tímto způsobem se popírač pokouší co nejvíce oddálit od peněz a vyšetřovatelé jsou takto znemožněné při odhalování. Namydlení typicky zahrnuje cizí země, které mají silnou legislativu chránící soukromí každého bankovního klienta. Úkolem je zase ztížit následné zkoumání. Čím více se peníze rozvrství, tím je popírač ve větší výhodě. Tato fáze se opírá o bankovní tajemství a skulinky v zákonech různých zemí. Namydlení je prakticky nejsložitější část pracovního procesu a má za cíl oddělit nelegální výnosy od jejich původu. Tímto způsobem pak výnosy nabývají nové podoby. Charakterizuje se svou náročností a promyšleností.

Nyní popíšu důvody, proč tato fáze funguje:

Základním argumentem je způsobení vyšetřovatelům zmatek. Pokaždé, když jsou finanční prostředky převedeny, přesunou se na jinou osobu či společnost. Neustálý pohyb peněz a změna jména brání státním orgánům vysledovat celý průběh. Než přikáže veřejný úřad předvolání konkrétní finanční instituci, potrvá řízení přibližně čtyři týdny, aby se stihly shromáždit veškeré podpůrné dokumentace a další potřebné informace. Za tu dobu dokáže popírač přemístit peníze jistě několikrát. Když státní orgány obdrží výsledky svého předvolání a zároveň zjistí, že se peníze zase přenesly do jiné banky, je třeba zahájit další předvolání. To znamená, že bude trvat další čtyři týdny, než jednotky vykonávající státní správu zjistí, kam další převod finančních prostředků směřoval. Celý proces stíhání je zdoluhavý, a proto jsou zločinci vždy o krok napřed. Případ by mohl probíhat rok a přitom vymahatelé práva stále nemusí mít tušení, kde peněžní prostředky skončily. Konceptem namydlení je neustále udržovat peníze v pohybu.¹²

V souvislosti s investičním odvětvím a obchody s cennými papíry je běžné, že většina zatíračů, kteří investují pod jménem firmy často využívají techniku vrstvení za účelem vytváření komplexní mezinárodní vlastnické struktury. Zločinci se často snaží skrývat nejen původ peněz, ale také se snaží zajistit, aby skuteční vlastníci praných peněz nebyli identifikováni. Jde o způsob, který kvůli složité struktuře komplikuje odhalování prání peněz.

Problémem investičních společností je fakt, že investiční společnosti nemají přehled o skutečných majitelích firem. Investiční služby jsou poskytovány na základě investičních zprostředkovatelů (makléřů, bank, centrálních depozitářů cenných papírů atd.). Někteří ze zprostředkovatelů mají přístup jen k dílčím informacím, ale např. banky jsou schopni rozpoznat koncového investora a zkontrolovat původ jejich finančních zdrojů. Avšak nemusí být schopni určit, které cenné papíry (např. akcie, opce, úrokové swapy) koncový investor vlastní nepřímo pomocí zprostředkovatelů investičních aktiv.¹³

¹² Sullivan, 2015.

¹³ Andres Knobel, „Beneficial ownership in the investment industry - A strategy to roll back anonymous capital.“ (Financial Transparency Coalition, 7. říjen 2019).

Vzhledem k tomu, že banky působící v čele zprostředkovatele mají obvykle nejblíže ke koncovému investorovi, budou pravděpodobně provádět kontrolu a identifikaci koncového investora a jeho původu prostředků. V posledním desetiletí se ukázalo, že i banky nedokáží důsledně odhalit a zabránit trestnému činu praní peněz. To může souviset s nedostatkem zdrojů k ověření podrobností koncových investorů nebo s překážkami ve správě osobních informací a jejich zpracováním. Další faktor selhání je někdy ovlivněn i volbou obchodního modelu bank zaměřeného na získání klienta, kdy se zprostředkovatel snaží kvůli provizi získat nového klienta a uzavřít s ním obchod za každou cenu. Mimo jiné, se zjistilo, že některé banky aktivně usnadňují praní peněz, zejména pokud dokáží systém dohledu v oblasti AML obcházet a mezinárodní sankce nejsou pro ně nikterak vysoké. Největší případy praní peněz v historii zaznamenaly nadnárodní banky, které napomáhaly legalizaci výnosů z trestné činnosti či daňovým únikům. Mezi ně se řadí například: Riggs Bank, HSBC, Deutsche Bank, Danske Bank, UBS a Credit Suisse.¹⁴

1.2.3. Ždímání

Třetí a poslední fází procesu praní špinavých peněz je ždímání neboli integrace. V této fázi prošly vyprané peníze oběma procesy a začleňují se do legitimního finančního světa a vracejí se v podobě nezávadného zdanitelného příjmu původnímu vlastníkov. Jinými slovy, je to konečný den pro hlavního organizátora zločinu, kdy se mu vrátí všechen výnos z trestného činu. Tyto peníze pak investuje dále do různých podniků, luxusních předmětů či nemovitostí.

Mezi příklady integrace patří:

- Prodej nebo převod drahých movitých a nemovitých věcí, nakoupené špinavými penězi.
- Nákupy cenných papírů nebo jiných finančních nástrojů pod jménem legitimních společností.
- Provádění legálních transakcí pomocí právnických osob.

Na závěr této kapitoly bych ráda uvedla teoretický příklad praní peněz přes investiční fondy, se kterým by se investiční společnosti mohly setkat.

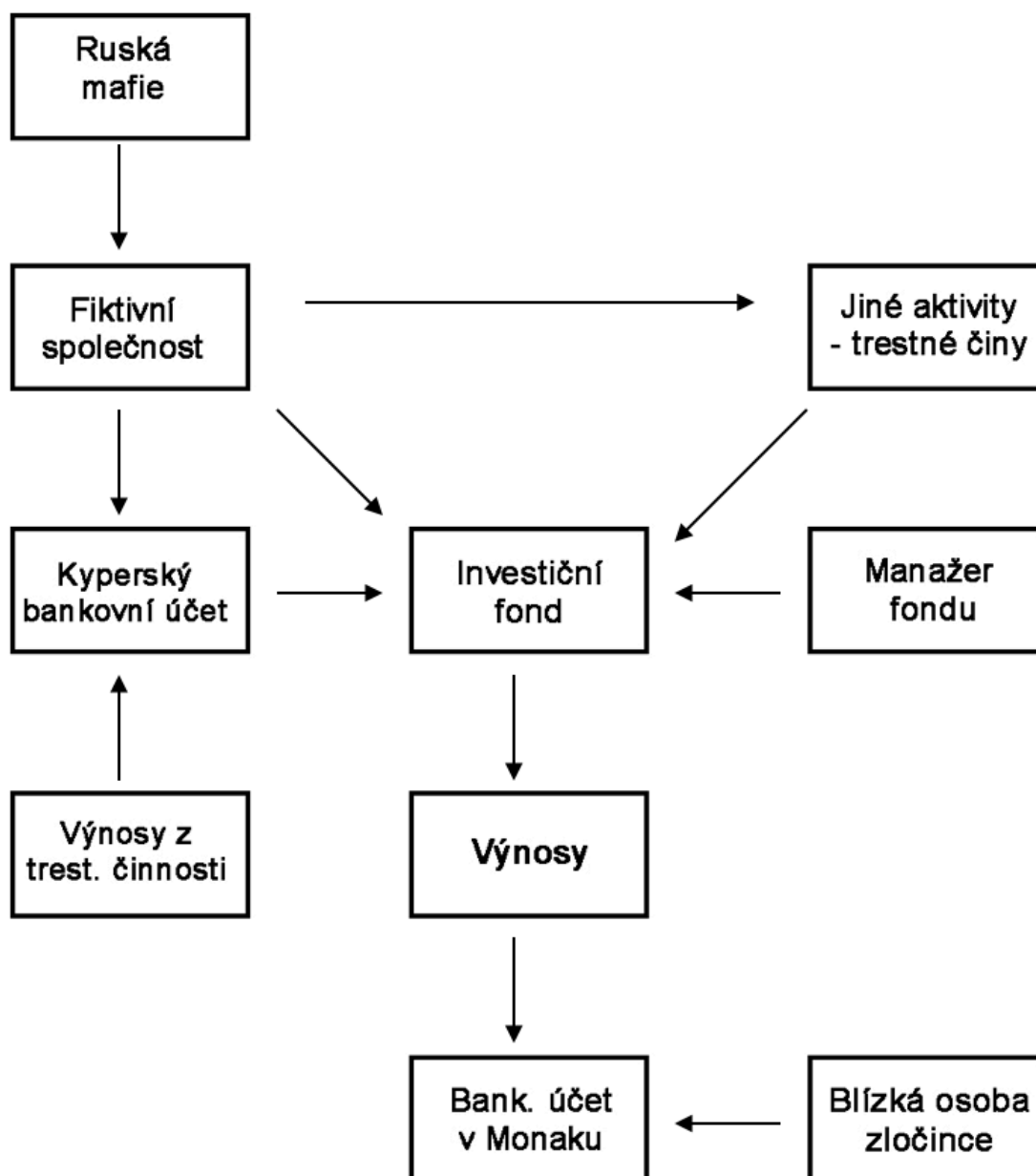
Představme si situaci, kdy se investiční fond zakládá ve státě, kde neexistují opatření proti praní peněz a financování terorismu nebo se uplatňují v nedostatečné míře.

Jelikož nově založený fond potřebuje klienty, oslovuje pomocí finančních poradců bohaté investory ruské státní příslušnosti, kteří se zaměřují na investice s vysokým výnosem. Bohatý Rus tedy převede peněžní prostředky do investičního fondu z kyperského bankovního účtu, a to pod jménem fiktivní společnosti. Manažerům fondu se tvrdí, že se jedná o investiční společnost náležící omezenému počtu osob s vysokým čistým jměním. Ve skutečnosti jde o společnost řízenou organizovanou zločineckou skupinou, jejichž finanční zdroje pochází z trestných činů. Vzhledem k tomu, že se v dané zemi neuplatňují kontrolní mechanismy, nemusí investiční fond provádět due diligence na své klienty.

¹⁴ The Economist, „A massive money-laundering scandal stains the image of Nordic banks, A massive money-laundering scandal stains the image of Nordic banks“, *The Economist*, 17. říjen 2019, <https://www.economist.com/finance-and-economics/2019/10/17/a-massive-money-laundering-scandal-stains-the-image-of-nordic-banks>.

Investiční fond vytváří klientovi zisk, který je ním následně vybrán a převeden na bankovní účet v Monaku. Tento bankovní účet je řízen blízkou osobou (např. manželkou) jednoho ze zločinců. Skrze bankovní účet jsou dále financovány další aktivity vedoucí k jiným trestným činům.¹⁵

Obrázek 2 – Schéma praní peněz skrze investiční fondy (vlastní zpracování)¹⁶

¹⁵ KYC360° Case studies, „Investment funds and money laundering“, 2016.

¹⁶ Tamtéž

1.3. Pachatelé praní peněz

Praní špinavých peněz je spjaté s rozmanitými trestnými činy, a proto existují různé druhy pachatelů, kteří vykonávají trestní čin praní špinavých peněz. Účel praní špinavých peněz vychází z toho, aby se zdařilo zametat stopy po organizovaném zločinu, a přitom vytěžit co nejvíce z kriminálních výnosů, aniž by hrozilo nebezpečí odhalení ze strany státních orgánů. Nejčastěji se v kontextu s pachateli trestněprávního deliktu setkáváme v literatuře s osobami, které musí být odborně zdatné a právně, ekonomicky, obchodně vzdělané. Přestože platí tento výrok jen u zvlášť závažných trestných činů spojených s praním špinavých peněz, ke kterým řadíme i výjimky jako je např.: organizovaná skupina specializující se na kradená auta, kde znalec může být i automechanik či odborník motorových vozidel, předpokládá se, že všechny hospodářské trestné činy páchají administrativní, kancelářští pracovníci.

Podle mezinárodní mezivládní organizace FATF (angl. = Financial Action Task Force on Money Laundering, či fr. GAFI = Groupe d'Action Financière sur le Blanchiment de Capitaux), která se zaměřuje na boj proti praní špinavých peněz, se zločinci stávají více závislími na službách a dovednostech poskytovaných pouze odborníky, kteří dokáží spravovat jejich nezákonné fondy. Z tohoto důvodu hrají právní a finanční specialisté důležitou roli v kriminální aktivitě, neboť usnadňují zločincům nelegální finanční transakce.¹⁷

Výnosy z trestné činnosti pochází převážně z obchodu s drogami. Pachatelé trestného činu spojené s praním špinavých peněz bývají obvykle členové zločineckého gangu nebo osoby s nimi kooperující. Nemusí se vždy jednat pouze o ně. Zakládají se i organizace, které se zaměřují právě na praní trestných výnosů např. pomocí zkupování fiktivních podílových listů či jiných finančních transakcí. Osoby, které poskytují odbornou asistenci při procesu praní špinavých peněz za úplatu se označují jako tzv. facilitátoři. Tito pomocníci stojí mimo sféry hlavního trestného činu. Za takovou odbornou asistenci lze považovat např.: kurýra, co pašuje špinavé peníze za úplatu z jedné země do druhé. Kurýři slouží v zásadě jako „pěšáci“ v kriminálním podniku, jelikož nejsou po nich vyžadovány žádné odborné znalosti nebo dovednosti. Jsou do značné míry jednoduše zaměnitelné a snadno se zaměstnávají za relativně nízkou finanční odměnu.¹⁸ Některé kriminalistické závěry tvrdí, že odhalení těchto facilitátorů není obtížné, ale komplikované je prokázání, že výnosy pochází trestného činu, jenž je předmětem praní.¹⁹

Jako s dalšími osobami páchající trestný čin se můžeme setkat s tzv. bílými koňmi. Tito jednotlivci jsou většinou nevědomě zahrnuti v procesu převodu nezákonných výnosů a dostávají za to určitou provizi. Bílí koně jsou najímané zločineckou organizací různými způsoby. Nejčastějším způsobem je pomocí online reklam a spamů, které inzerují slušný výdělek za práci z domova s minimálními požadavky na dovednosti či zkušenosti.²⁰ Bílí koně se v tomto případě dopouští trestněprávního zavinění ve formě nepřímého úmyslu.

¹⁷ Klaus Schwab, „The Global Competitiveness Report 2012-2013“ (World Economic Forum, 2012).

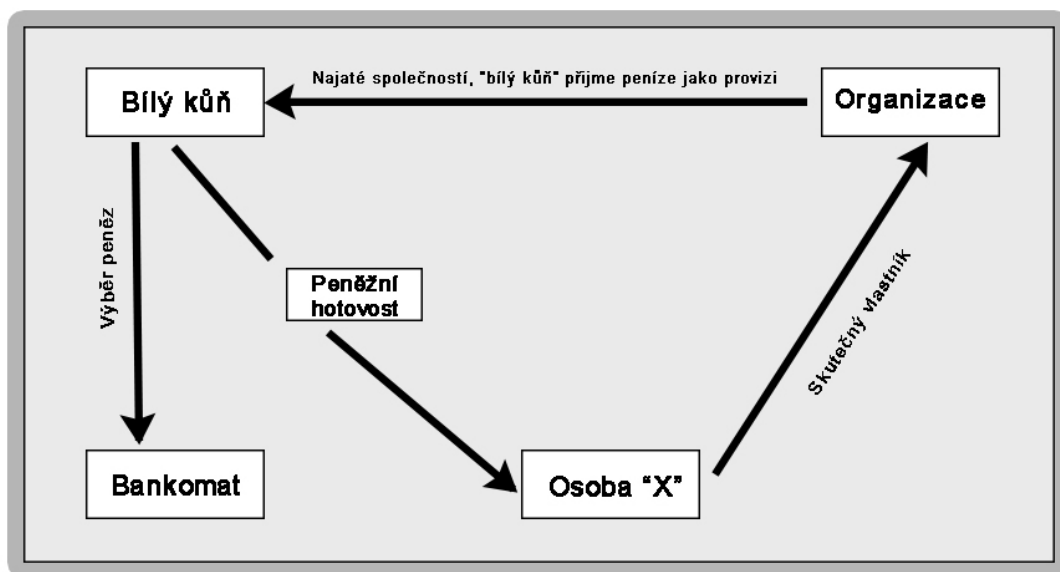
¹⁸ The Corner stone report, „Financial facilitators“ (U.S. Immigration and Customs Enforcement, 2005).

¹⁹ Viktor Porada, Jiří Straus, a kolektiv, *Kriminalistika (výzkum, pokroky, perspektivy)*, roč. 2014 (Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., b.r.).

²⁰ Steve D'Alfonso a Brooke C. Satti, „Money mules“ (IBM Red Cell, 2014).

Obrázek 3 - Bílí koně - muly²¹

Bílí koně - muly

1. Bílý kůň dostane peníze na účet
2. Vyzvedne v bankomatu
3. Po odečtení provize předá příjemci
4. Phishing, podvod s kartami

²¹ Marek Juda, „Jak se prou špinavé peníze - známé i nové postupy“, b.r., www.SpinavePenize.cz.

1.4. Způsoby praní špinavých peněz

V dnešní době existuje velké množství nástrojů, které ulehčuje trestní jednání praní špinavých peněz. Vývoj finančních technologie přispěl k rozvoji efektivních elektronických systémů, které nejen využívají zaměstnanci finančního sektoru, ale i organizované zločinecké skupiny se naučily zneužívat tyto inovace.

Elektronické bankovníctví je technika sloužící k popírání peněz. Výhodou internetového bankovníctví je přístup k účtům a možnost vykonání bankovní transakce přes telefon anebo počítače, aniž by klient musel fyzicky navštívit bankovní pobočku. Přímé bankovní převody zjednodušují proces praní hlavně při fázi vrstvení, kdy je potřeba peníze převést na různé bankovní účty. Jelikož tento způsob funguje jako jednorázová platba a je velmi riskantní z hlediska snadného odhalení, v případě převodu velkého množství peněz, zakládají se proto různé společnosti, které slouží pro sofistikovanější zastírání původu peněz. Jedná se o tzv. *shell banks*, jinak řečeno, jsou to finanční instituce, která není nikde po světě fyzicky přítomná a není regulovaná žádnou finanční společností, která by podléhala konsolidovanému doзору.²² Tzn. jde o bankovní společnost, co nevykazuje žádnou podnikatelskou činnost, aktiva či závazky. Jsou většinou využívány pouze jako zprostředkovatel na převod kapitálu. Vzhledem k výši popsanému, někteří odborníci přiřazují praní špinavých peněz ke kybernetické kriminalitě

Zločinci také často využívají nebankovních finančních institucí, protože tyto instituce se příliš moc nezabývají dodržováním regulací AML/CFT. Velké globální franšízy poskytující společnost provádějící rychlé hotovostní převody peněz jako např.: Western Union nebo MoneyGram nahlašují podezřelé osoby a spolupracují s vymahateli práv, ale takové to menší podniky si jsou naopak méně vědomi svých povinností v oblasti AML a jsou lehce zneužívány k praní prostředků. Mimo jiné, společnosti poskytující obchodní činnosti v oblasti peněžních služeb vykonávají řadu různých finančních činností. Mezi nejčastějšími aktivitami patří elektronický převod (wire transfer), obchod s měnovým kurzem, kontrola šeků nebo prodej peněžních poukázek atd.²³

Mezi nejběžnějšími způsoby zastírání původu peněz patří také: vklad hotovosti na bankovní účty osob, které nebudou pravděpodobně podezírané z trestné činnosti,²⁴ utajení nebo zastření skutečné povahy věci, pohybu věci a místa, utajení dispozic s věcí a informací o jejím vlastnictví neboli o jiných právech k ní, převod vlastnického práva k věci (předstíraný nebo pravdivý), směna movitých či nemovitých věcí, vklad věci do obchodního majetku (může se jednat o nepeněžitý vklad do společnosti či vklad tichého společníka), daňový únik a jiné.

²² „S-T - Financial Action Task Force (FATF)“, viděno 20. listopad 2019, <https://www.fatf-gafi.org/glossary/s-t/>.

²³ Krzysztof WODA, „Money laundering techniques with electronic payment systems“, 2006.

²⁴ F. Púry, *Poznámky k právní úpravě opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti*. In: *Trestněprávní revue* č. 3/2004, b.r.

2 Právní úprava v mezinárodním měřítku

Vzhledem k tomu, že mezinárodní obchod s drogami se začal rozrůstat po celém světě a měl negativní dopad na bankovní instituce, organizovaný zločin praní špinavých peněz se stal globálním problémem, který vyžadoval mezinárodní řešení a spolupráci. Jelikož je Česká republika členem Evropského hospodářského prostoru, budu se v této kapitole zabývat právní úpravou zavedenou v rámci Evropského jednotného trhu. Zmíním také nějaké mezinárodní úmluvy, které se uplatňují v oblasti AML, a chronologicky seřadím mezinárodní právní úpravu související s problematikou praní špinavých peněz.

Vývoj všech úmluv, zákonů, právních předpisů a opatření je velmi rozsáhlý v mezinárodním měřítku, a proto se pokusím zachytit pouze klíčové body, které postačují jako základní přehled legislativního vývoje.

Je třeba podotknout, že všechna AML opatření mají dva společné účely:

- Zabránit zneužívání finančního systému k legalizaci výnosů z trestné činnosti, financování terorismu a šíření zbraní hromadného ničení.
- Zajistit uchování stop po přesunech majetku.

2.1. Doporučení Rady ES ze dne 27. června 1980

Doporučení o opatřeních proti převodu a správě finančních prostředků pocházejících z trestné činnosti byl první podstatný krok přijatý pro boj proti praní špinavých peněz. Mezinárodní organizace Rada Evropy zdůraznila problematiku související se zneužíváním finančních institucí a vytvořila doporučení pro zabránění nelegálních převodů finančních prostředků. Rada Evropy naléhala, aby se členské státy důsledněji zaměřily na prevenci finanční kriminality v bankovním sektoru. Mezi opatření patří např.: důkladná identifikace klienta v případě zakládání nových bankovních účtů, vkladu cenných papírů, pronajímání bezpečnostních schránek, vkladu hotovosti či častých mezibankovních převodech převyšující konkrétní výši. V neposlední řadě doporučení také zahrnuje školení zaměstnanců v AML, zavedení vnitrostátní a mezinárodní spolupráci mezi bankami, sledování oběžných bankovek, užívané ve spojení s nezákonných činností. Důvodem schválení byla hrozba ze způsobení závažného problému na mezinárodní úrovni, která je vyvolána z převodu nezákonných finančních prostředků mezi zeměmi. Tyto převody mohou zapříčinit páchání nových trestných činů.²⁵

2.2. Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

Úmluva je běžně označována jako *Vídeňská úmluva* a reaguje na rozmach zakázaného obchodu s drogami. Dne 20. prosince 1988 byla Organizací spojených národů ve Vídni sjednána Úmluva proti ilegálnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami. V platnost vstoupila pro Českou republiku dne 11. listopadu 1990.

²⁵ „Rec (80) 10 E on measures against the transfer and the safekeeping of funds of criminal origin“ (1980), https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804f6231.

Hlavním cílem úmluvy bylo posílení mezinárodní spolupráce v trestních věcech, konkrétně v boji proti nezákonnému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Ve článku 3 definovala úmluva samostatnou skutkovou podstatu trestného činu, které by se daly aplikovat na kategorie trestných činů praní špinavých peněz. Přestože se tato úmluva vztahuje pouze na oblast omamných a psychotropních látek, jedná se o základ právní úpravy pro praní špinavých peněz skrz trestněprávní prostředky a pro mezinárodní spolupráci justičních orgánů v rámci trestního práva.²⁶

2.3. Prohlášení zásad ohledně prevence zneužití bankovního systému ve smyslu praní špinavých peněz

Prohlášení označované jako *Basilejské prohlášení* pojednává o základních principech týkajících se zabránění zneužití bankovního systému v souvislosti praní špinavých peněz. Prohlášení bylo vydáno Basilejským výborem v prosinci roku 1988. Dohlížecí úřady bank se snažily seskupit všechny banky světa a přimět je takto k vytvoření stability a věrohodnosti v bankovním systému.

V zásadách nebylo v podstatě vypracované nic nového. Šlo znovu o identifikace zákazníků, důsledné dodržování mezinárodních dohod a vnitrostátních předpisů v bankovním managementu, neschvalování podezřelých transakcí a spolupráce s vymahateli práv. Na rozdíl od Doporučení rady ES se toto prohlášení dokázalo prosadit s větším úspěchem.²⁷

2.4. Čtyřicet doporučení proti praní špinavých peněz FATF

Rychlý vzrůst kriminálních aktivit uvnitř mezinárodního organizovaného zločinu týkající se drog, ekonomická kriminalita a finanční podvody vedlo k tomu, že se zřídil Finanční akční výbor proti potírání peněz (FATF, Financial Action Task Force). Jde o mezivládní organizaci, která byla založena v červenci 1989 na G7 summitu v Paříži. Hlavním cílem FATF bylo stanovit standardy pro boj proti potírání špinavých peněz a vytvořit opatření, které bude aplikovatelné jak vnitrostátně, tak i mezinárodně. V dubnu roku 1990 byla vydána zpráva se 40 doporučení. Tento soubor obsahoval rozsáhlý plán opatření, jak postupovat při boji proti praní špinavých peněz. Plán se hlavně zaměřoval na potírání případů zneužití finančních systémů osobami, kteří legalizují výnosy z drogového obchodu. Jelikož se metody praní špinavých peněz stále rozvíjely, byla Doporučení v roce 1996 poprvé přepracována. Nejnovější verze pochází z roku 2005.

V souvislosti s koordinovanými teroristickými útoky z 11. září 2001 bylo organizací přijato určitá doporučení jako součást systému boje proti praní peněz a financování terorismu. Společně s prvotními 40 doporučeními vytvářejí fundamentální opatření, které se týkají odhalování, předcházení a potlačování financování teroristických aktivit. Dále je usilováno o zavedení financování terorismu jako trestný čin a o implementaci opatření, která zmrazuje finanční prostředky a umožní zabavit majetek, jenž může být předmětem konfiskace nebo je podezřelý z trestného činu.

²⁶ „United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances“ (1988), https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf.

²⁷ „Statement of Principles on Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money Laundering of the Basel Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices of December 1988“ (1988).

V roce 2005 se zvláštní doporučení naposledy rozšířila o deváté doporučení, které se týká přeshraničních převozů hotovosti, jež doprovází ohlašovací povinnost. Všechna Doporučení FATF se v současnosti nazývají 40 + 9 doporučení a označuje se jako mezinárodní standard pro boj proti praní špinavých peněz a financování terorismu. V současné době jsou standardy aplikovány ve více než 200 jurisdikcích po celém světě.²⁸²⁹

2.5. Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a kofiskaci výnosů ze zločinu

V kontextu s mezinárodním terorismem a jeho financováním byla v listopadu roku 1990 ve Štrasburku přijata úmluva nazývaná taky jako *Štrasburská konvence z listopadu 1990*. Zajímavostí úmluvy je fakt, že se naše česká právní úprava inspirovala právě tímto dokumentem. Českou republikou byl přijat dne 18. prosince roku 1995 a vstoupila v platnost až v březnu 1997.

Obsah Štrasburské konvence lze v podstatě srovnat s Vídeňskou konvencí doplněnou o rozsáhlejší změny. Dokument je detailnější a podrobněji se zabývá problematikou. Rada Evropy v něm usiluje, aby se vytvořila užší jednotka mezi členské státy a ostatními signatářskými zeměmi této Úmluvy. Kromě jiného se konvence neomezuje pouze na oblast obchodu s drogami, ale rozšířila se o další aspekty. Článek 1a označuje např. "výnos" jako všechny ekonomické výhody pocházející z trestných činů.

Podstatný odstavce se nachází v článku 1, který na začátku dokumentu jasně definuje pojmy jako jsou předmětný čin, výnos, majetek, konfiskace, prostředky. Současně stanovuje opatření, která jsou povinností členských států jej přijmout. Opatření vymezuje úkoly smluvních stran za účelem dosažení mezinárodní spolupráce, dále způsoby, jak podávat, řešit a zpracovat individuální žádosti.³⁰

2.6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES

Jako odezva na 40 + 9 zvláštních doporučení mezivládní organizace Financial Action Task Force vznikla tato směrnice, která se zabývá o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu. Jedná se v současné době o třetí směrnici proti praní peněz a patří mezi nejvýznamnější dokumenty upravující tuto problematiku. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2005/60/ES byla přijata dne 26. října 2005 a ruší předešlé směrnice, které obsahovaly některé nejasnosti. První dvě směrnice 91/308/EHS a 2001/97/ES měly pouze iniciativu týkající se potírání legalizace výnosů z trestné činnosti a boje proti obchodování s drogami. Tato třetí směrnice však rozšířila svoji působnost dále o

²⁸ FATF, „INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION The FATF Recommendations“, červen 2019, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>.

²⁹ Členy FATF jsou Austrálie, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Hongkong, Irsko, Island, Itálie, Japonsko, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Norsko, Nový Zéland, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Singapur, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Velká Británie a USA. Nadnárodními organizacemi, které jsou také členy FATF jsou Evropská komise a Gulf Cooperation Council.

³⁰ Council of Europe, „Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime“, § 141 (1990), <https://rm.coe.int/168007bd23>.

prevenci pomoci začlenění finančního systému. Jeden z podstatných důvodů vzniku směrnice je vymezen hned v prvním odstavci, který varuje před poškozením stability a pověsti finančního sektoru, ohrožením jednotného trhu a před ohrožením narůstajícího terorismu.

Významných změn dosáhla především v článku sedm, který souvisí s identifikací klientů. Jedná se tzv. hloubkovou kontrolu klienta zahrnující podrobné ověřování a zjišťování totožnosti klienta či zjišťování totožnosti skutečného vlastníka. Hloubková kontrola klienta uplatňují instituce nebo povinné osoby na základě posouzení rizika. Podle rizikovitosti obchodního vztahu či typu klienta mají povinné osoby možnost provést zjednodušenou nebo zesílenou hloubkovou kontrolu. Pokud se uzavírá smluvní vztah například s politicky exponovanou osobou (tzn. fyzická osoba ve významné veřejné funkci s celostátním nebo regionálním významem, případně blízký příbuzný či obchodní partner takového funkcionáře), zde je vyžadována přísnější kontrola při identifikaci klienta.

Článek 21 nařizuje všem členským státům zřídit finanční zpravodajskou jednotku, která má přijímat oznámení obsahující informace o možném praní špinavých peněz, analyzovat je a předávat kompetentním orgánům. Členské země jsou povinné následně zajistit sdílení přístupu k informacím jiným zpravodajským jednotkám.³¹

2.7. Směrnice Komise 2006/70/ES

Evropská komise sestavila zvláštní prováděcí směrnici sloužící k vyjasnění definice pojmu politicky exponovaná osoba, který byl zahrnutý v textu směrnice 2005/60/ES. Směrnice komise 2006/70/ES byla navržena 1. srpna 2006 a vymezuje prováděcí opatření, „pokud se jedná o definici „politicky exponovaných osob“ a technická kritéria pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a pro výjimku na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře.“³²

Tato prováděcí směrnice se detailněji zabývá těmito aspekty: technicky vymezuje pojem politicky exponované osoby; hlediska při posuzování, zdali je potřebná zesílená hloubková kontrola; podmínky pro zhodnocení, zda se podle směrnice 2005/60/ES nejedná o činnost příležitostnou nebo činnost vykonávanou ve velmi omezené míře.

Směrnice se zaměřuje hlavně na podrobné vymezení výrazu politicky exponované osoba. Pod touto osobou se rozumí např.: předsedové vlád, hlavy států, ministři, členové nejvyšších soudů, velvyslanci, chargés d'affaires a vysocí důstojníci v ozbrojených silách, členové účetních dvorů nebo správních rad centrálních bank; členové správních, řídicích nebo kontrolních orgánů podniků ve vlastnictví státu atd. Za „nejbližší rodinné příslušníky“ se rozumí tyto osoby: manžel a manželka, každý partner považovaný podle vnitrostátních právních předpisů za osobu rovnocennou manželovi či manželce; děti a jejich manželé či manželky nebo partneři; rodiče.

³¹ „Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the Prevention of the Use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering and Terrorist Financing“ (2005).

³² „Commission Directive 2006/70/EC of 1 August 2006 laying down implementing measures for Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council as regards the definition of „politically exposed person“ and the technical criteria for simplified customer due diligence procedures and for exemption on grounds of a financial activity conducted on an occasional or very limited basis“, 32006L0070 § (2006).

Exponované osoby jsou spojeny s vyšším rizikem praní špinavých peněz, a proto se podle ustanovení vyžaduje zesílená hloubková kontrola klienta. V případě klientů představující nízké riziko praní peněz nebo financování terorismu (tzn. jestliže splňuje podmínky vymezené v článku 3), je povolena i zjednodušená hloubková kontrola.

3 Přehled české právní úpravy zaměřené proti praní peněz

Významné období pro legalizování výnosů z trestné činnosti v České republice zaznamenal pád komunistického režimu. Změny společenských poměrů tedy přichází již před rokem 1989. Díky vynikajícím možnostem k podnikatelským činnostem, ideálních podmínek, deficitu právní úpravy, přispívají tyto nové příležitosti ke rozvoji aktivit spojených s organizovaným zločinem, mezi kterým lze řadit především vydírání, obchod s omamnými látkami či prostituce. Po sametové revoluci nadále dochází i k přeměně ekonomiky, se kterou začala vzrůstat také hospodářská kriminalita. Hlavními součástmi procesu byla malá privatizace a kupónová privatizace, ale i otevření zahraničního trhu orientovaného na západ. Toto všechno s pomocí vlády, která vůbec neprojevovala zájem o původ finančních prostředků užitých v podnikatelských procesech, umožnilo mnohým umístit své nelegální výnosy do legálních podniků.

Česká právní úprava začala reagovat na situaci. Začala se více soustředit na boj proti praní špinavých peněz a více spolupracovat s ostatními státy a zahraničními institucemi. Teprve až po sedmi letech přišel zlomový rok, kdy se do českého právního řádu zařadila opatření zahrnutá v I. AML směrnici. V roce 1996 byl Českou republikou přijat *Zákon 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti*. Současně tento zákon doplňovala vyhláška Ministerstva financí č. 183/1996 Sb., o plnění oznamovací povinnosti finančními institucemi, která se zabývá technickou stránkou podávání oznámení o podezřelých obchodech. Zákon č. 61/1996 Sb. byl mnohokrát novelizován, konkrétně celkem jedenáctkrát, což přispělo ke detailnějšímu vymezení definic podezřelého obchodu. Když Česká republika vstoupila dne 1. května 2004 do Evropské unie, bylo nutné harmonizovat právní řád ČR s acquis, přizpůsobit se všem podmínkám, které musí splňovat stát vstupující do Evropské unie a mnoho dalších. Všechny politické, ekonomické a právní změny byly nutné implementovat již před vstupem EU. Tyto aspekty se výrazně projevíly při vytváření nové legislativy. V návaznosti s tím je třeba vyzdvihnout jednu z nejvýznamnějších novel, a to *Zákon 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu*, který nahradil původní zákon. Nová právní norma se dotýká například zákona o investičních společnostech a investičních fondech nebo zákona o burze cenných papírů.

Oba zákony považuji za důležité, a proto se je pokusím popsat podrobněji v následujících podkapitolách.

3.1. Zákon 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti³³

Zákon 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (dále 61/1996 Sb.) byl přijat dne 15. února 1996 a nabyl účinnosti 1. července stejného roku. Zákon poprvé implementoval do právního řádu ČR předpis směrnice Rady č. 91/308/EHS ze dne 10. 6. 1991 o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz (dále jen „AML směrnice“), která ukládala povinnost institucím z finančního sektoru zjistit totožnost klienta a oznámit Ministerstvu financí zjištění neobvyklého obchodu. Samotný zákon obsahuje tři části. Nejpodstatnější část je obsažena v první části, která je pojmenovaná jako „Opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti“. Úvodní část vymezuje primární pojmy, které se nachází i v dalších odstavcích zákona, proto je důležité si je řádně vysvětlit, aby nedošlo k jistým porušením celého významu zákona. Celý zákon a jeho jednotlivá ustanovení je nutno chápat ve smyslu vymezení těchto pojmů a v jejich vzájemný souvislostech.

3.1.1 Vymezení pojmů obsažených v zákoně č. 61/1996 Sb.

Legalizace výnosů

Legalizace výnosů se také jinak nazývá praní špinavých peněz (Money laundering, Geldwäsche). Cílem legalizací je zastření skutečností, že výnosy (výhody) určité osoby pocházejí z trestné činnosti.³⁴ Činnosti s tímto spojené spočívají především:

- v přeměně nebo v převodu majetku s vědomím, že majetek pochází z trestné činnosti, za účelem utajení nebo zastření jeho původu majetku nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páčání takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,
- v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,
- v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo
- ve zločinném spolčení osob za účelem jednání uvedeného výše.

Zákon je určen proti praní špinavých peněz a na tomto základě jsou zákonem stanovena opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. V praxi to znamená, že základem pro pochopení pojmu legalizace výnosů je zejména definování pojmu výnos.

Výnos

Podle zákona č. 61/1996 Sb. se pod pojmem výnos rozumí jakákoliv ekonomická výhoda z jednání, které vykazuje znaky trestného činu. Zákon zde nerozlišuje druh trestné činnosti,

³³ „Zákon 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti“ (b.r.).

³⁴ Petr Liška, *Praní špinavých peněz v České republice*, roč. 1997 (Praha: Radix, b.r.).

od níž se uvedená výhoda odvíjí. Mezi opatření, která zabraňuje těmto výnosům patří např. povinnosti fyzických a právnických osob a pravomoc Ministerstva financí.

Identifikace

Klíčovým principem tohoto zákona je identifikace (zjištění totožnosti) klienta. Zákon stanovuje rozdíly v identifikaci, pokud se jedná o fyzické či právnické osoby.

V případě fyzické osoby

Ověřuje se jméno, příjmení, rodné číslo nebo data narození, dále pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství. Dále se zjišťují identifikační údaje podle platného průkazu totožnosti. Ověří se, že podoba klienta souhlasí s vyobrazením v průkazu totožnosti a číslo průkazu totožnosti, kdy byl tento průkaz vydán a kým (jakým úřadem či státem) a dále do kdy je tento průkaz platný. Při identifikaci fyzické osoby podnikatele se zjišťuje obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo. Musí se rovněž zaznamenat, zda dotyčná osoba není politicky exponovanou osobou (tzv. PEP).

V případě právnické osoby:

U právnických osob se zjišťuje z dokladu o existenci právnické osoby (výpis z obchodního rejstříku či jiného veřejného rejstříku, popř. zakladatelské dokumenty) následující informace: obchodní firma, sídlo, identifikační číslo osoby nebo obdobné číslo přidělované v zahraničí a identifikační údaje fyzické osoby, která jménem právnické osoby jedná v daném obchodu. V případě zastoupení fyzické nebo právnické osoby zmocněncem na základě plné moci, je identifikován tento zmocněnec, stejně tak platí pro zákonného zástupce. Jestliže je statutárním orgánem, jeho členem nebo ovládající osobou právnické osoby jiná právnická osoba, zaznamenává se i identifikační údaje této právnické osoby.

Obchod

Obchod je definován v zákoně jako jednání, které směřuje k pohybu peněz nebo přesunu majetku nebo je přímo vyvolává. Majetek není v zákoně vymezen, ale lze ho pojímat jako věc, pohledávku a jiná práva a penězi ocenitelné hodnoty. V praxi se mimo peněz může kromě peněz může jednat o cenné papíry, nemovitosti a popřípadě i o věci movité.

Neobvyklý obchod

Pod tímto pojmem se předpokládá jednání, které svoji povahou, obsahem nebo výjimečností patrně vybočuje z běžného rozsahu nebo charakteru obchodů určitého druhu nebo určité osoby. Podezřelý obchod obvykle vyvolává konkrétní podezření, že je motivován snahou o legalizaci výnosu. Vnější podoba takových jednání může vypadat např. takto:

- vkládání hotovosti na účty následované jejich okamžitým výběrem nebo převodem na jiné bankovní účty,
- zakládání účtů jednou osobou, jestliže jejich počet poměrem neodpovídá předmětu její podnikatelské činnosti nebo její majetkovým poměrům, a převody mezi těmito účty,
- situace, kdy počet transakcí na účtu během jednoho dne nebo v následujících dnech se neshoduje s běžnými peněžními operacemi klienta,
- obchody směřované do států, které málokdy nebo téměř vůbec neprosazují opatření proti legalizaci výnosů.

Finanční instituce

Finanční institucí může být právnická i fyzická osoba. Jejich vymezení je podstatné, jelikož zákon ukládá těmto osobám důležité povinnosti. Jedná se o povinnosti zahrnující povinnost identifikace, oznamovací povinnosti, povinnost mlčenlivosti a další jiné. Finančními institucemi se rozumějí banky, investiční společnosti a investiční fondy, penzijní fondy, obchodník a organizátor trhu s cennými papíry, pojišťovny, středisko cenných papírů a jiné právnické a fyzické osoby provozující herny, kasina, sázkové kanceláře, dražby mimo exekuci, obchody s nemovitostmi, finanční pronájem nebo finanční činnosti.

Hodnota

Pojem hodnota má svůj význam v rámci identifikační povinnosti a oznamovací povinnosti v specifických případech. Jedná se o situace, kdy jsou obchody provedené v jiné měně než českých korunách. Podle zákona platí povinnost přepočítat hodnotu na domácí kurz.

3.2 Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu³⁵

Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. září 2008 a přijal novelizace celé řady ostatních zákonů. Tímto nahradil zákon č. 61/1996 Sb. a došlo k implementaci uznávaných evropských právních předpisů do české právní úpravy. Zákon vznikl v důsledku rozšíření směrnice s ohledem na vývoj praní peněz a snahy o vymýšlení metod k legalizaci. Novelizace transponuje třetí AML směrnici současně s jejími prováděcími směrnicemi, ale značná část vychází z původního.³⁶ Nový zákon rozšiřuje povinnosti „povinným osobám“ (především právnickým), aby vykonaly určitá opatření zamezující zneužívání finančních institucí k praní, a také aby vytvořily podmínky pro odkrytí takových činností. Z toho vyplývá, že zákon navíc zapojuje do boje proti praní peněz i jiné subjekty – investiční společnosti, směnárny a především nefinanční společnosti a povolání. V následujících podkapitolách se pokusím vymezit hlavní změny novely oproti předchozí. Významné změny jsou obsažené v částech týkající se povinné osoby, povinnosti identifikování a posuzování rizika a pojmu skutečného majitele.

3.2.1. Rozšíření okruhu povinných osob a jejich povinností

Zákona č. 253/2008 Sb. rozšiřuje okruh povinných osob. Zákon doplnil povinné osoby o subjekty provozující hazardní hry (s výjimkou provozovatelů peněžité, věcné, okamžité anebo číselné loterie, hry bingo nebo tombol) nebo osoby poskytující služby spojené s

³⁵ „zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (aml zákon)“ (b.r.).

³⁶ „Důvodová zpráva k zákonu 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu“, b.r.

virtuálními měnami, tedy například provozovatelé internetových obchodů přijímající platby ve virtuální měně nebo provozovatelé virtuálních peněženek.

Zákon považuje povinnou osobu zpravidla jako podnikatelské subjekty. Jde o osoby, které se podílí na transakcích, jenž lze případně zneužít k legalizaci výnosů.

AML zákon uvádí tyto osoby následně:

- úvěrové instituce (banky, spořitelny a úvěrní družstva),
- finanční instituce (centrální depozitář cenných papírů, investiční fondy, penzijní společnosti, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, poskytovatelé leasingů, úvěrů, pojišťovny, směnárny, atd.),
- provozovatelé hazardních her,
- osoby oprávněné k obchodování s nemovitými věcmi nebo ke zprostředkování obchodu s nimi (realitní kanceláře),
- auditoři, daňoví poradci, účetní,
- soudní exekutoři, notáři, advokáti – při úschově peněz nebo cenných papírů a dále při jednání jménem klienta na základě plné moci při koupi nemovitostí nebo obchodních podílů, při správě majetku klienta, při zakládání obchodních společností...),
- osoby oprávněné k obchodování s kulturními památkami,
- osoby oprávněné k obchodování s použitým zbožím nebo přijímání věcí do zástavy (bazary, zastavárny),
- osoby poskytující služby spojené s virtuální měnou (např. i provozovatelé e-shopů přijímající platby ve virtuální měně) a další.³⁷

3.2.2. Povinnost identifikovat a posoudit rizika

Tato část povinnosti nařizuje členským státům, aby povinné osoby zajistili vhodné kroky k identifikaci a posouzení rizik praní peněz a financování terorismu. Povinné osoby, podle AML zákona, zavádí postupy vnitřní kontroly s povinností identifikování a hodnocení rizika praní peněz a financování terorismu. Mimo jiné povinné osoby musí podle zákona vypracovat své interní předpisy či směrnice písemně. U finančních institucí a bank se upravují povinnosti svých pracovníků, členů, zaměstnanců či zástupců písemně společně s informacemi o prioritách hodnocení a řízení rizik. Rizika by měla být vyhodnocována pravidelnou revizí a aktualizací interních předpisů. Hodnocení rizik by mělo zahrnovat zejména rizikovou kategorizaci typů klientů s ohledem na rizikové faktory, faktor rizikových zemí, účel, regulérnost a délka trvání obchodního vztahu, význam a způsob provedené transakce. Na celý proces je třeba dohlížet a kontrolovat vhodným opatřením.

3.2.3. Údaje o skutečných majitelích

Rozšířený pojem skutečný majitel se nově převzal z AML zákona. Definice je ustanovená v § 4 odst. 4. zákona č. 253/2008 Sb. Tímto majitelem se rozumí „fyzická osoba, která má fakticky nebo právně možnost vykonávat přímo nebo nepřímo rozhodující vliv v právnické osobě, ve svěřeneckém fondu nebo v jiném právním uspořádání bez právní osobnosti“. Zákon rozlišuje skutečného majitele na základě různých forem společností. Jestliže se jedná o obchodní korporaci, za skutečného majitele se považuje fyzická osoba, která:

³⁷ „Novela AML zákona: Nové povinnosti pro povinné o | epravo.cz“, viděno 22. listopad 2019, <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-aml-zakona-nove-povinnosti-pro-povinne-osoby-a-zrizeni-evidence-udaju-o-skutecných-majitelích-105187.html>.

- 1) sama nebo společně s osobami jednajícími s ní ve shodě disponuje více než 25 % hlasovacích práv této obchodní korporace nebo má podíl na základním kapitálu větší než 25 %,
- 2) sama nebo společně s osobami jednajícími s ní ve shodě ovládá osobu uvedenou v bodě 1,
- 3) má být příjemcem alespoň 25 % zisku této obchodní korporace, nebo
- 4) je členem statutárního orgánu, zástupcem právnické osoby v tomto orgánu anebo v postavení obdobném postavení člena statutárního orgánu, není-li skutečný majitel nebo nelze-li jej určit podle shora uvedených bodů.

3.3 Postihování trestného činu praní peněz

Smyslem této podkapitoly je především rozebrat aspekty právní úpravy postihování výnosu z trestné činnosti v České republice.

Nicméně, není mým cílem se podrobněji zabývat problematikou trestní odpovědnosti právnických osob, neboť její zachycení by bylo nad rámec této bakalářské práce.

Praní peněz je takový trestný čin, který nemůže existovat sám o sobě. Podstata praní souvisí vždy s jinými trestnými činy, které mají za cíl legalizovat její zisky. Česká legislativa nestanovuje nijak povinnost prokazovat původ majetku. To znamená, že pokud policie neprokáže podpůrnými informacemi spojení peněz s hlavním trestným činem, z něhož výnosy pocházejí, nemůže pachatele trestně stíhat.³⁸

Trestní zákoník 40/2009 Sb. určuje protiprávnost praní peněz jako znak trestného činu ve dvou podobách. Jeden z nich může být spáchán úmyslně podle § 216 trestního zákona nebo se může jednat o nedbalostní jednání podle § 217 trestního zákona.

Trestní zákon definuje skutkovou podstatu legalizace výnosu z trestné činnosti podle §216 takto:

- Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu o a) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území ČR nebo v cizině, nebo jako odměna za něj o b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a),
- nebo kdo se ke spáchání takového činu spolčí,
- ukládá se trest odnětí svobody až na 4 roky, peněžitý trest, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

V 2. Až 5. Odstavci §216 trestního zákona jsou ukládány přísnější trestní sazby kvůli závažnému protiprávnímu jednání, kde trest odnětí svobody může být maximálně 10 let.

Trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti dle § 217 trestního zákoníku spáchá ten „Kdo jinému z nedbalosti umožní zastírat původ nebo zjištění původu věci větší hodnoty, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“ Ve 4. odstavci §217 trestního zákoníku je uložena trestní sazba až na 5 let, jedná-li se o způsobení zvláště závažného zločinu.

V rámci postihování a odčerpávání výnosů pachatelů by měly tresty majetkové povahy být nejužívanějšími nástroji prevence praní peněz, protože podstatou trestného činu je snaha zločinců získat co největší majetkový prospěch. Současná koncepce trestání praní špinavých peněz je ale v české právní nauce velmi kritizována kvůli její nesystematičnosti.

³⁸ „Commission Directive 2006/70/EC of 1 August 2006 laying down implementing measures for Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council as regards the definition of ‘politically exposed person’ and the technical criteria for simplified customer due diligence procedures and for exemption on grounds of a financial activity conducted on an occasional or very limited basis”, 32006L0070 § (2006).

Postihování trestného činu legalizace je především upraveno v trestním zákoníku a v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Trestní kodex umožňuje ukládat tyto 3 druhy trestů majetkové povahy – trest propadnutí věci, trest propadnutí majetku, trest peněžitý. Všechny tyto tresty lze uložit jak právnickým, tak i fyzickým osobám:

- Trest propadnutí věci je upraven v §70 odst. 1 trestního zákoníku a patří podle §216 trestního zákona mezi nejvýznamnějšími majetkové tresty u trestného činu praní. Účel sankce zakládá na zneškodnění věcí nabytých trestným činem či jako odměna za něj nebo získaných jinou majetkovou hodnotou nabytou trestným činem. Dle trestního zákona může být sankce uložena u všech trestných činů, kde se postihují věci, jež jsou výnosem z trestného činu.
- Trest propadnutí majetku lze uložit za zvlášť závažný zločin podle §216 odst. 4 a 5. Na druhou stranu tato sankce neplatí na ostatní zločiny, které vůči trestnému činu praní peněz jsou určeny jako hlavní trestný čin (např.: zpronevěra, krádež, vydírání). Faktem je, že se u právnických osob se uvádí, že jde po trestu zrušení právnické osoby o druhý nejpřísnější trest.³⁹
- Trest peněžitý se uvádí v §67 trestního zákona. Tuto sankci může soud uložit úmyslným zaviněním a rovněž nedbalostním jednáním. Dle Jelínka může soud uložit peněžitý trest buďto samostatně, nebo jako další trest k jinému, a to jak fyzické, tak právnické osobě. Samostatně může být trest uložen tehdy, kdy uložení dalšího trestu není třeba.⁴⁰ Peněžitý trest má oproti trestu propadnutí věci a propadnutí majetku jisté rozdíly. Odlišnosti se vykazují především ve výměře peněžitého trestu a v podmínkách ukládání.

³⁹ J. Jelínek a J. Herczeg, *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob*, 2 roč. (Praha: Leges, 2013).

⁴⁰ Jiří Jelínek, *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. (Praha: Leges, 2009).

3.3.1 Právní následky porušení vnitřního předpisu AML zaměstnancem

„Vnitřní předpis je hromadným pokynem zaměstnavatele, kterým specifikuje povinnosti zaměstnanců, obecně stanovených kogentními právními normami, se zřetelem na zvláštní podmínky konkrétního zaměstnavatele.“⁴¹

Právnícké osoby jako investiční společnosti mají za povinnost regulovat činnost zaměstnanců pomocí vnitřních předpisů. Z účinné právní regulace činnosti investiční společnosti vycházejí povinnosti vydat jisté vnitřní zásady, které se musí spravovat a doplňovat o nejnovější novelizace právních předpisů. Dále musí zaměstnavatel seznámit zaměstnance s vydáním vnitřního předpisu.

Těmito vnitřními zásadami se závazně řídí samotná společnost a její zaměstnanci. Jestliže poruší zaměstnanec povinnost stanovenou ve vnitřním předpisu, může toto porušení zapříčinit k určitým okolnostem případu předvídané následky. Oblast vnitřních předpisů je v obecné rovině upravena v zákoníku práce⁴², kde jsou ustanovené kázně za porušení povinností. V případě porušení předpisů v oblasti AML dominují spíše funkce sankční a preventivní, oproti oblasti práva občanského, kde převažuje reparační funkce.

Při porušení povinností stanovené vnitřním předpisem se z hlediska zákoníku práce posuzuje její závažnost. Intenzita závažnosti se člení na tři úrovně: porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem, závažné porušení povinností, soustavné méně závažné porušování povinností.⁴³ Poruší-li zaměstnanec povinnosti zvlášť hrubým anebo závažným způsobem, může se situace řešit pomocí výpovědi ze strany zaměstnavatel podle zákoníku práce. V souvislosti s AML oblastí by se zde za závažné porušení pokládalo jakékoli porušení povinností, jako např.: úmyslné nesplnění povinností identifikace klienta před uzavřením smlouvy. V případech, kdy zaměstnanec úmyslným jednáním usnadňuje proces spáchání trestného činu praní peněz, se porušení považuje dokonce za porušení pracovní kázně hrubým způsobem.

Existují samozřejmě i jiná východiska pro porušení interních předpisů, než je ukončení pracovního poměru, které se uplatňuje především jako poslední řešení pro situaci nejzávažnějšího porušení. Zaměstnavatel může uplatňovat nástroje jako například napomenutí, domluva, nebo může rozhodnout o pohyblivé složce mzdy. Jestliže by společnosti vznikla při porušení některých předpisů škoda, kde by se prokázala přímá souvislost mezi jednáním zaměstnance a vznikem této újmy, mohla by po zaměstnanci být požadována i náhrada škody. Vzniklá škoda může být následkem například uložení významné pokuty ČNB.

Zaměstnanec, který svým jednáním poruší interní předpis, může kromě toho porušit i normy trestního práva. Tímto způsobem může vzniknout trestní odpovědnost podle zákona o trestní odpovědnosti právníků osob.⁴⁴ Následky za porušení povinností stanovených

⁴¹ „Pl.ÚS 83/06 ze dne 12. 3. 2008“ (Ústavní soud České republiky, b.r.).

⁴² „Zákon. č. 262/2006 Sb., zákoník práce“ (b.r.).

⁴³ Viz též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. dubna 2001, sp. zn. 21 Cdo 3019/2000 (b.r.).

⁴⁴ „Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právníků osob a řízení proti nim“ (b.r.).

ve vnitřním předpisu a současně za dopuštění se trestného činu praní peněz nese společnost samostatně,

Tento zákon specifikuje: „*Právnícká osoba jako celek nemá vlastní vůli, nemůže podle ní jednat a navenek ji projevovat. Právní řád proto stanoví, že vlastní jednání právnické osoby představují ty projevy vůle, které jménem právnické osoby činí její určité orgány nebo zástupci jako fyzické osoby, a že právní následky spojené s těmito projevy vůle se přičítají přímo právnické osobě jako subjektu práva. Právníckou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen statutárního orgánu, osoba vykonávající rozhodující vliv nebo osoba ve vedoucím postavení nebo zaměstnanec vůči třetí osobě.*“⁴⁵

Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob vyjmenovává konkrétní trestné činy.

Příkladem spáchání trestného činu a zároveň porušení vnitřních předpisů zaměstnancem může být situace, kdy se zaměstnanec dozví v rámci pracovní činnosti o přípravě či dokonání specifického trestného činu (jako např.: padělání a pozměnění veřejné listiny, úvěrové podvody a další) a nenahlásí případ podle interních zásad společnosti.

Úprava zákona se snaží především poukázat na důležitost předcházení porušování pravidel zaměstnanci a k prevenci před vznikem množství rizik. Finanční instituce by měly klást důraz na vytváření a udržování systému interní kontroly a zavádět opatření, která zamezují chybám. Způsobu, jak se provádí postupy a opatření v rámci AML se budu věnovat v celé následující kapitole.

⁴⁵ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ, „Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim Průvodce právní úpravou pro státní zástupce“ (2018).

4 Implementace legislativy a regulace praní špinavých peněz v praxi (NN Investment Partners CR., a.s.)

„Banky působící v ČR jsou podle zprávy patřičně obeznámeny s riziky spojenými s praním špinavých peněz a financováním terorismu. V dalších finančních institucích je však povědomí o těchto rizicích nižší. Česká národní banka (ČNB) má podle zprávy dobrý mechanismus k zajištění toho, aby se vlastníky či manažery finančních institucí nestali zločinci.“⁴⁶

V souvislosti s výše uvedeným se v závěrečné části mé bakalářské práce budu zabývat investiční společností NN Investment Partners C.R., a.s. (dále jen „NNIP CR“) a její prevencí proti praní špinavých peněz. Podrobně rozeberu, jak se jeden z předních správců finančních prostředků čelí k této problematice.

NNIP CR jakožto finanční instituce podléhá dohledu regulací na národní i mezinárodní úrovni. Jelikož podle zákona č. 253/2008 Sb. spadá finanční instituce do třídy povinných osob, je jejím úkolem provádět důsledné kontroly při uzavírání obchodů s klienty. Tato společnost si provádí své AML due diligence sama, a proto se řídí svými interními předpisy a kontrolními postupy, které mají zabránit zneužití instituce před praním špinavých peněz.

Opatření se zaměřuje na:

- předcházení a odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti a financování terorismu,
- ochranu reputace a integrity NNIP CR skrz dodržování platných zákonů,
- průběžné monitorování činností klienta za účelem zjištění, zda klient neprovádí legalizaci či jiné nezákonné aktivity,
- školení zaměstnanců v oblasti řízení rizik finanční kriminality.

⁴⁶ iDNES.cz a ČTK, „Česko vylepšilo boj proti praní špinavých peněz, stále má však co dohánět - iDNES.cz“, 2019, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rada-evropy-terorismus-prani-spinavych-penez-vysetrovani.A190211_103100_zahranicni_dtt.

4.1. Identifikace klienta

Je naprosto logické, že přesuny majetku lze zpětně trasovat pouze za pomoci úplných a správných identifikačních údajů, a proto AML zákon klade na řádné provádění identifikace velký důraz a poměrně přesně stanoví, za jakých podmínek a jakým způsobem je nutno identifikaci klienta provádět. Identifikaci považují za nejpodstatnější krok kontroly. Jestliže se povede shromáždit a zhodnotit maximum důležitých a relevantních informací o klientovi, může být předčasně zamezeno pokusům nelegálního jednání.

Některé povinnosti identifikování klienta vyplývají ze zákona č. 253/2008 Sb. Klienti se musí identifikovat při vstupu do smluvního vztahu a obecně vždy, je-li zřejmé, že hodnota obchodu klienta překročí částku 1 000 EUR.

Nejobvyklejším způsobem provedení identifikace v NNIP CR je pomocí vázaného zprostředkovatele. Identifikace je v tomto případě provedena osobou, která jedná jménem a na účet NNIP CR a je vázána jejími vnitřními předpisy.

Jedná se o postup, který je v praxi velmi často využíván finančními institucemi. Tento proces je většinou zdoluhavý a nese jisté komplikace. Případně, že zprostředkovatel neprovede dostatečnou identifikaci. Konkrétněji, jestliže nerozpozná falešné nebo pozměněné doklady totožnosti, což může být způsobené nedostatečnými zkušenostmi. NNIP CR poté provádí counterparty due diligence (dále jen „CDD“) jak na své klienty, tak i obchodní partnery. Identifikuje a ověřuje jejich totožnost, zjišťuje se informace o jejich vlastnické a řídicí struktuře. Dále zkoumá, za jakým účelem klient uzavřel obchodní vztah s NNIP CR a zhodnocuje všechna budoucí možná rizika spojená s hospodářským zločinem podle svých interních zásad.

CDD musí být dokončeno před uzavřením smlouvy anebo zpracováním transakce. Jakákoli výjimka musí být schválena oddělením Compliance. Takové schválení se uděluje pouze ve výjimečných případech, konkrétně kde:

- nelze přerušit běžný obchod a současně,
- existuje nízké riziko praní peněz nebo financování terorismu.

Rozhodnutí a schválení výjimky by mělo být zdokumentováno a uchováno v evidenci.

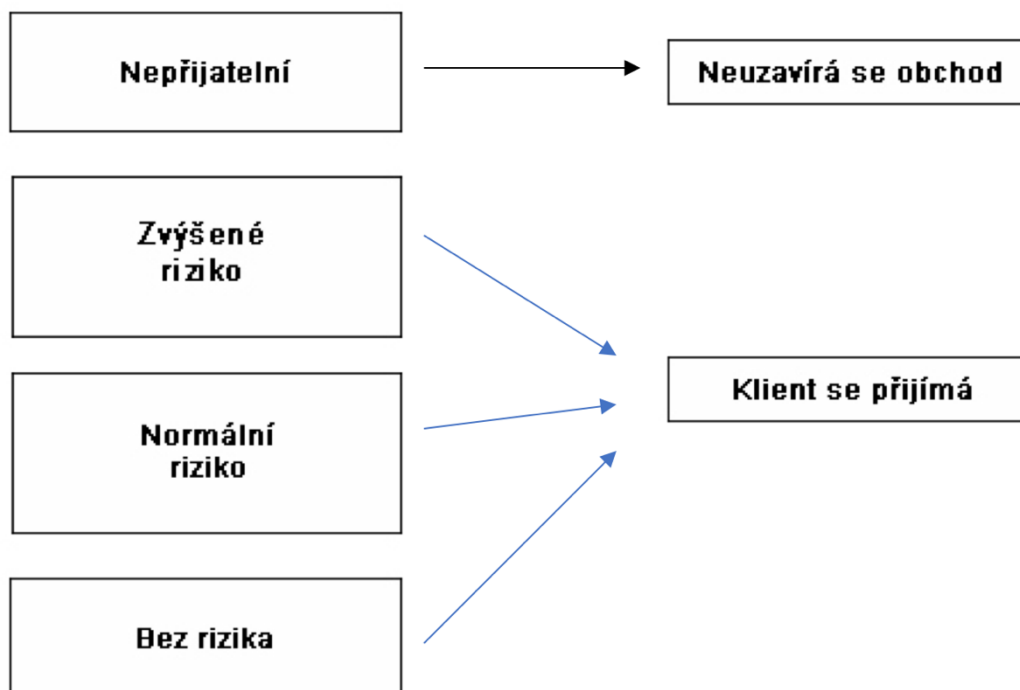
4.2. Ohodnocení rizikovosti klienta

Většina retailových investorů využívají fondy za účelem dlouhodobého nebo střednědobého investování, aby se dostali k určitým výnosům v jistém časovém horizontu. Z tohoto důvodu lze relativně snadno zmonitorovat krátkodobé investice či neobyčejně vysoké obraty.

I přesto, že investiční fondy mohou být považovány za neatraktivní prostředek k zneužití pro praní peněz, tak i NNIP CR dodržuje jistou strategii, jak preventivně předcházet veškerým rizikům. Řídí se podle stupnice rizikovosti profilu klienta. Tuto stupnici využívá pro ohodnocení rizikovosti svých klientů tím, že každého klienta zařadí do určitého

rizikového stupně. NNIP CR zařazuje své klienty celkem do čtyř kategorií a to: nízké, normální, zvýšené a nepřijatelné.

Obrázek 4 - Rozřazení klienta podle rizikovosti (vlastní zpracování)

Klient se rozřazuje do rizikových skupin na základě informací získaných při uzavírání smlouvy. Přejedání mezi jednotlivými úrovněmi rizika je v ovšem možný. Změna úrovně rizika nastává v případě, pokud klient v průběhu obchodního vztahu splnil určité skutečnosti, které stojí za změnu pro snížení či zvýšení rizika.

Nepřijatelní klienti

Jedná se o klienta, s kterým nebude vůbec navázán obchodní vztah nebo se s ním neuzavře obchod, případně současný obchodní vztah se ukončí.

Mezi tyto neakceptovatelné případy patří vztahy s:

- Shell banky
NNIP CR nenavazuje ani nepokračuje v obchodních vztazích s „shell banky“ či subjekty, u niž je známé, že přijímají účty od shell banek. Shell bankou je míněná banka, která nemá fyzickou přítomnost v žádné zemi, ve které vlastní licenci a je zapsána.
- Zeměmi s velmi vysokým rizikem.
NNIP CR zakazuje navazování vztahů s občany/subjekty Kuby, Íránu, Severní Korei, Súdánu a Sýrii. Seznam zemí se zařazením do rizikových kategorií viz v přílohách. Pomocí seznamu rozřazuje NNIP CR klienty do rizikových skupin.

Subjekty zemí s velmi vysokým rizikem se myslí:

- Jakákoli osoba nebo subjekt působící nebo sídlící v těchto zemích nebo mající statutární sídlo nebo registrované sídlo podnikání.

- Jakýkoli subjekt ve vlastnictví těchto zemí bez ohledu na to, kde sídlí nebo má daňovou rezidenci.
- Každá osoba nebo subjekt jednající jménem těchto zemí bez ohledu na to, kde se nachází nebo má daňovou rezidenci.
- Vláda, veřejný orgán nebo agentury (včetně velvyslanectví) těchto zemí.
- Účetní jednotka řízená přímo nebo nepřímo jedním či více subjekty/osobami výše uvedenými.
- Protistranami, které poskytly zavádějící nebo nepravdivé informace při identifikaci.
- Protistranami, které žádají o anonymitu nebo se registrují na fiktivní jméno.

Zvýšené riziko

Tyto klienti prochází rozšířenou due diligence kontrolou a věnuje se jim zvýšená opatrnost při všech změnách v osobních údajích či transakcích. Zohledňují se určité faktory, které vedou k vyššímu riziku.

Může se jednat na příklad o vztahy s:

- Politicky exponovanými osobami (dále jen „PEP“).
- Konečnými skutečnými vlastníky společností, kteří jsou PEP osobami.
Konečný bezprostřední vlastník společnosti je fyzická osoba, která je držitelem podílu nejméně 25% na základním kapitálu právnické osoby nebo drží alespoň 25% hlasovacích práv na valné hromadě akcionářů nebo je příjemcem alespoň 25% kapitálu právnické osoby.⁴⁷
- Řediteli, partnery nebo zákonnými zástupci, kteří jsou PEP.
- Distribučními partnery (zprostředkující smluvní vztahy).
Tímto jsou míněné obchodní vztahy mezi NNIP CR a distributory, kteří poskytují investiční služby. Jelikož NNIP CR nezná vlastní investory na straně distributora, musí se spoléhat na protistranu, aby investory přiměřeně identifikovala a monitorovala. Jedním ze způsobů, jak NNIP CR provádí due diligence kontrolu na protistranu je přes tzv. „Wolfsberg dotazník“, který poskytuje přehled instituce o zásadách a praktikách boje proti praní špinavých peněz. Tento dotazník je zahrnutý v příloze.
- Klienty se sídlem v zemích hodnocené s vysokým nebo středním rizikem. Seznam zemí se zařazením do rizikových kategorií viz v přílohách.
- Offshore společnostmi.
- Klienty, které jsou identifikovatelné pouze na dálku.
- Klienty podnikající s komerčními nemovitostmi.
- Klienty podnikající v odvětvích, které jsou obecně známé jako odvětví náchylné k praní peněz nebo financování terorismu.
Mezi ně zahrnujeme např.:
 - účetní /auditory, kteří se nenacházejí v zemi s nízkým rizikem,
 - kasína,

⁴⁷ „Ultimate Beneficial Owner (UBO) | Graydon BE“, viděno 22. listopad 2019, <https://graydon.be/en/wiki/ultimate-beneficial-owner-ubo>.

- charitativní organizace, které se nenacházejí v zemi s nízkým rizikem,
- šekové služby,
- finanční instituce, svěřenecké fondy, které nejsou regulované regulátory v zemi s nízkým rizikem,
- prodejci zboží vysoké hodnoty: starožitnosti, umění, aukční síně, diamanty, zlato, luxusní lodě / jachty, drahé kameny, platina,
- provozovatelé hazardních her (i na internetu),
- směnárny,
- noční kluby,
- těžební průmysl (těžba nerostných surovin, ropa, plyn),
- veřejné zakázky.

Normální riziko

O označení této úrovně rozhoduje zaměstnanec oddělení compliance. Jde o klienta, který uvádí svůj trvalý pobyt, korespondenční adresu, daňový domicil nebo občanství v jedné ze zemích zařazených na základě seznamu o zemích rizikových kategorií jako Medium.

Nízké riziko

Do nízkého rizika jsou zařazeni všichni ostatní klienti, jenž nepatří do zvýšeného ani normálního rizika.

4.3 Povinnost kontrolovat klienta

Na základě zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu je požadována v rámci AML opatření kontrola nad klienty. Podle zásady NNIP CR Financial Economic Crime (FEC) Policy⁴⁸ se dozor neboli periodická revize provádí pro klienty s nízkým a normálním rizikovým faktorem jednou za 3 roky a pro klienty se zvýšeným rizikovým faktorem jednou za rok. Periodická revize zakládá na přístupu založeným na riziku.

Prováděním kontroly klienta se získává informace, které slouží k posouzení, zda všechny podstatné informace (a související ke zhodnocení rizik) jsou aktuální a přesné. Informace se ověřují z nezávislého zdroje. Rovněž se neustále vyhodnocuje, zda obchod klienta nevykazuje znaky podezřelého obchodu,

Podle nasbíraných informací NNIP CR rozhodne, zda provede *zjednodušenou, standardní nebo rozšířenou* due diligence kontrolu. Dohlídne se, aby byly veškeré údaje stále aktuální a správné. Dále se ověřuje, zda Česká republika vůči klientovi uplatňuje mezinárodní sankce finančního charakteru nebo nikoliv. Zjišťuje se, zda je klient politicky exponovaná osoba.

Při kontrole se zváží budoucí faktory zvyšující riziko:

⁴⁸ „Policies & governance | NN Investment Partners“, <https://www.nnip.com/en-INT/non-professional/about/policies-and-governance>.

- významná změna okolností ze strany klienta (např. změna obchodních činností; fúze nebo likvidace společnosti),
- existuje-li podezření, že klient legalizuje výnosy z trestných činů, nebo klient navazuje obchodní vztah se zemí s velmi vysokým rizikem či sankciovanou osobou,
- vyskytují-li se pochybnosti o pravdivosti informací získaných od klienta,
- změna zamýšlené povaze obchodu nebo obchodního vztahu.

4.4. Postup při zjištění a nahlášení podezřelého

Podezřelý obchod může být zaznamenán na základě chování klienta. Zpochybnění může nastat při těchto procesech:

- Jestliže existuje důvodné podezření, že obchod je podezřelým obchodem.
- Přetrvávají pochybnosti o možném zneužití k praní peněz i po provedené kontrole klienta.
- Klient se odmítne identifikovat před uskutečněním Obchodu (Obchodního vztahu).
- Klient nespolupracuje při získávání údajů a informací v rámci identifikace a kontroly klienta.
- Původ majetku není znám z veřejných zdrojů. Jde o majetek, který je použit v obchodu s PEP a tato osoba odmítne původ majetku vysvětlit.
- Obligatoriční důvody podle § 6 odst. 2 AML zákona.
- Nejde o konkrétní podezřelý obchod, ale jedná se o „jiné skutečnosti“, které by mohly nasvědčovat legalizaci výnosů z trestné činnosti a obchodům spojeným s terorismem.

Jestliže existuje podezření z protiprávního jednání, nejprve se interně nahlásí oznámení podezřelého obchodu (dále jen „OPO“) útvaru Compliance. Toto oddělení znovu ověří okolnosti zakládající podezření z Podezřelého obchodu. Pokud se podezření z obchodu potvrdí, následuje příkaz ke znehybnění aktiv. Dále musí kompetentní osoba z oddělení Compliance informovat představenstvo a AML kontaktní osobu na centrále NN Group, a celý případ prokonzultovat. Bez zbytečného odkladu do 5 kalendářních dnů ode dne zjištění podezřelého obchodu se podává OPO na Finanční analytický úřad (dále jen „FAÚ“), a sice písemným oznámením anebo ústně do protokolu v místě určeném po předchozí domluvě.

OPO obsahuje všechny informace, které oznamovatel zná týkajícího obchodu včetně jeho souvislostech a účastnících. Náleží zde identifikační údaje oznamovatele podezřelého obchodu, identifikační údaje toho, koho se oznámení týká (identifikace podle právnické či fyzické osoby), identifikační údaje všech dalších účastníků obchodu, kontaktní informace oznamovatele, detailní popis případu, datum provedení obchodu, v případě odložení je nutné uvést důvod. Důležité je, že klient nesmí být ohledně podání OPO informovaný. Poté postupuje oznamovatel z Compliance útvaru podle pokynů FAÚ, popřípadě orgánů činných v trestném řízení.

4.4.1. Zhodnocení náchylnosti investiční společnosti ke zneužití pro praní peněz

Jak shrnuje Zpráva o prvním kole procesu národního hodnocení rizik praní peněz a financování terorismu, odvětví fondového investování vykazuje mírnou hrozbu rizika praní peněz. Zpráva rozřídí komponenty hrozby na tři stupně, a to závažné, středně závažné a aktuálně nezávažné.

Následující tabulka popisuje významná rizika, která mohou v sektoru investičních společností nastat, také navrhuje odpovídající opatření k jednotlivým hrozbám.

Tabulka 1 - Shrnutí rizik a nezbytných dodatečných opatření⁴⁹

Stručný popis rizika	Prvotní zdroj identifikace: odkaz na subproces	Posouzení závažnosti: (závažné – středně závažné – aktuálně nezávažné)	Stručný popis opatření	Druh opatření	Realizátor	Termín realizace	Místo opatření v AML/CFT systému: (prevence - analýza, vyšetřování, stíhání)
Nestandardní obchody realizované mimo regulované trhy, hotovostní operace, transakce s listinnými cennými papíry, nepeněžit vklady majetkových hodnot ze strany investorů	Posouzení zranitelnosti v sektoru fondového investování (investiční společnosti a samosprávné investiční fondy)	Středně závažné	Nastavit efektivní řídicí a kontrolní systém, řídit střet zájmů	Identifikace a řízení rizik, zaměření na rizika spjatá s investiční politikou fondu a typologií investora (zvláště u FKI)	Povinné osoby (investiční společnosti a samosprávné investiční fondy)	Průběžně (opora již ve stávající právní úpravě)	Prevence
Nestandardní obchody realizované mimo regulované trhy, hotovostní operace, transakce s listinnými cennými papíry, nepeněžit vklady majetkových hodnot ze strany investorů	Posouzení zranitelnosti v sektoru fondového investování (investiční společnosti a samosprávné investiční fondy)	Středně závažné	Kontrolovat dodržování právních a vnitřních předpisů	Výkon dohledové a kontrolní činnosti	ČNB (sektorové předpisy a AML předpisy) a FAÚ (AML předpisy)	Průběžně (již prováděno, opora ve stávající právní úpravě)	Prevence
Obchody realizované mimo regulované trhy, hotovostní operace a transakce s cennými papíry, vysoká frekvence obchodování či krátkodobost obchodů s některými investičními nástroji	Posouzení zranitelnosti u obchodníků s CP	Středně závažné	Nastavit robustní řídicí a kontrolní systém	Identifikace rizik a jejich řízení, vnitřní kontrola, důsledná identifikace a kontrola klienta, kategorizace klientů a nastavení opatření ve vztahu k jednotlivým kategoriím, monitoring transakcí	Povinné osoby (obchodníci s cennými papíry)	Průběžně (opora již ve stávající právní úpravě)	Prevence

V porovnání s ostatními povinnými osobami se staví investiční instituce k nízké vystavenosti hrozbám. Naopak nejvyšší míru zranitelnosti vykazují právnické a poradenské profese a také někteří provozovatelé hazardních her, protože mají nedostatečné povědomí o ML/FT (Money Laundering/Financing of Terrorism) rizicích a o jejich řízeních. Tabulka uvedená níže uvádí počet podaných oznámeních o podezřelém obchodu konkrétními povinnými osobami v letech 2010 – 2015. Nejvíce OPO nahlásily bankovní instituce, ty průměrně podají 2119 ročně, kdežto obchodníci s CP, tedy investiční společnosti v průměru nahlásí přibližně 19 případů za rok, což je značný rozdíl.

⁴⁹ Finanční analytický úřad, „ZPRÁVA O PRVNÍM KOLE PROCESU NÁRODNÍHO HODNOCENÍ RIZIK PRANÍ PENĚŽ A FINANCOVÁNÍ TERORISMU“, prosinec 2016, <http://www.financnianalytickyyurad.cz/>.

Tabulka 2 - Počty OPO v letech 2010 - 2015⁵⁰

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Banky	1476	1419	1589	1940	2206	1963
Stavební spořitelny	údaje nesledovány	39	41	15	16	22
Družstevní záložny	údaje nesledovány	23	17	55	32	34
Obchodník s CP	údaje nesledovány	8	8	24	26	31
Penzijní fondy	údaje nesledovány	4	4	1	1	5
Poukazovatelé peněz	údaje nesledovány	199	185	183	226	198
Leasingové spol.	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	1
Pojišťovny	údaje nesledovány	28	30	35	38	31
Směnárny	údaje nesledovány	16	16	29	13	26
Hazardní hry	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	1
Právnícké a poradenské profese	údaje nesledovány	6	7	2	19	13
Ostatní	411	228	294	437	546	583
Zahraniční OPO	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	údaje nesledovány	69	55

Dle informací od NNIP CR společnost od doby založení ještě nepodala žádné oznámení o podezřelém obchodu. Relevantním důvodem je skutečnost, že klienti investují do fondů dlouhodobě za účelem dosažení určitých investičních cílů. Mimo jiné, praní peněz přes investiční fondy by bylo velmi zdoluhavé. Než klient založí účet a provede transakci, tak se skutečný obchod zrealizuje zhruba týden poté. Zatírači volí radši jiné způsoby praní, kde by mohli rychle převést špinavé peněz.

Při posuzování rizika praní peněz se berou v úvahu hlavně fondy, které jsou určeny pro omezený počet osob s vysokým čistým jměním nebo fondy rodinného majetku, u kterých je pravděpodobné, že investoři budou schopni vykonávat nad majetkem fondu kontrolu. NNIP CR Spravuje pouze retailové fondy určené pro neomezený počet soukromých klientů, kde riziko je nižší.

⁵⁰ Tamtéž

4.5. Mlčenlivost podle AML zákona

„Účelem mlčenlivosti je zejména řádný průběh šetření podezřelých obchodů, ochrana zjištěných informací, nerušený průběh případného následného trestního řízení a řádný výkon zajišťovacích institutů.“⁵¹

Zaměstnanci NNIP CR se řídí podle AML zákona, který upravuje mlčenlivost týkající se oznámení a šetření podezřelých obchodů. Mlčenlivost se vztahuje na povinné osoby a jejich zaměstnance. Tato povinnost trvá i po ukončení pracovněprávního poměru či jiného smluvního vztahu k povinné osobě. Mimo jiné, povinnost dodržovat mlčenlivost má každá osoba, která se o shora uvedených případech dozví.

Možnost prolomit mlčenlivost mohou subjekty, které požadují od vedení poskytnutí informací k detekci a šetření podezřelých obchodů. Subjekty oprávněné porušit mlčenlivost jsou např.: orgány činné v trestním řízení (policie), dozorčí úřady (Česká národní banka, Česká obchodní inspekce) a příslušné orgány profesních komor advokátů, notářů, auditorů, soudních exekutorů nebo daňových poradců.⁵²

4.6. Povinnost shromažďování a uchovávání osobních údajů klientů

NNIP CR zpracovává, aktualizuje a uchovává osobní údaje klientů, aby se předcházelo praní špinavých peněz.⁵³

Při zpracování „Klientských údajů“ se NNIP CR řídí:

- zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů,
- zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách,
- zákonem č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník,
- zákonem č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti,
- AML zákonem.

Archivace údajů probíhá maximálně 10 let od ukončení Komisionářské smlouvy, což je doba, která koresponduje se zákonnou povinností uchovávat údaje o klientovi a jeho obchodech podle obecně závazných právních předpisů AML zákona. Data o klientech se zálohují pomocí kopírování jednotlivých dokumentů nebo digitální podobou. Dokumentace se ke každému klientovi ukládá zvlášť.

4.7. Školení zaměstnanců

Všichni příslušní zaměstnanci, jejichž výkon práce nebo odpovědnosti za jejich pracovní povinnosti jsou nějak ovlivněné vnitřní zásadou v rámci boje proti legalizaci výnosů z

⁵¹ Jiří Hylmar, „Mlčenlivost podle AML zákona“, FAÚ, 2018, <https://bankovnictvionline.cz/>.

⁵² „§ 39 odst. Zákon č. 253/2008 Sb.“ (b.r.), 3.

⁵³ „Podílové fondy NN Investment Partners“, viděno 22. listopad 2019, <https://cz.nnfondy.eu/cs/nn-fondy/nase-zasady>.

trestné činnosti a financování terorismu, prochází vstupním a průběžným školením, případně změn v regulacích i mimořádným.

Cíl a obsah školení zahrnuje:

- vzdělávání v oblasti finanční hospodářské kriminality,
- odpovědnosti zaměstnanců v zejména náležité péči kontroly,
- způsoby identifikování potenciálních podezřelých aktivit,
- způsoby ohlašování podezřelých činností,
- vztahuje se na všechny zaměstnance, jejichž práce umožňuje rozpoznat či mít podezření, že se jedná o praní špinavých peněz,
- opakuje se každé určité období tak, aby každý zaměstnanec mohl být s povinnostmi obeznámen.

Obchodní partneři jsou smluvně povinni zajistit, aby se vázaní zprostředkovatelé také zúčastnili všech školení. Záznamy o docházce jsou uchovávány.

Odborné vzdělávání zaměstnanců bylo vždy jedním z důležitých pilířů boje proti praní špinavých peněz. Jelikož se stávají zločinci neustále vynalézavější, vznikají čím dál tím více přísnější regulace a odpovědnosti povinných osob vyplývající z pracovních poměrů, které pracovníci finančních institucí musí dodržovat. Nastává tedy otázka, jak se mohou finanční instituce vyhnout zneužívání systému? Odpověď dle mého názoru spočívá v aktuálních a všeobecných znalostech ze všech příslušných oblastí, které by mělo compliance a právní oddělení společnosti ovládat. Dále je podstatné pod zkušeným vedením vzdělávat ostatní zaměstnance. Pokud všichni zaměstnanci budou dostatečně seznámeni s problematikou výnosu z trestné činnosti, mohou předcházet množstvím hrozeb a rizik, které jsou v dnešní době ve finančních službách běžné. Školení na téma legalizace by mělo být přiměřené a účinné pro konkrétní vykonávané funkce ve společnosti. Vzdělávání by se dále mělo pravidelně kontrolovat a doplňovat o nově aktualizované zákonné předpisy, aby se zajistil jeho význam pro trvalý rozvoj. Komplexní školení zaměstnanců může preventivně zabránit chybám, které mohou vést k vysokým sankcím, a také tímto způsobem uchovat dobrou reputaci firmy.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku praní špinavých peněz. Detailně se zabývá podstatnými znaky. Zachycuje oblast z hlediska právního i ekonomického. Cílem této práce bylo čtenáři objasnit, jak dochází k praní peněz a zanalyzovat postup, jak se investiční společnost brání proti zneužití praní špinavých peněz. Práci jsem proto rozdělila v logickém pořadí do čtyř kapitol, které obsahují důležité aspekty přispívající k pochopení celkové problematiky.

Úvodní kapitola byla věnovaná samotné definici, historickému vývoji pojmu a třem etapám praní špinavých peněz, které byly doplněné teoretickým příkladem praní peněz skrze investiční fondy. Poté byly rozebrány nejběžnější způsoby zastírání původu peněz. Poslední část této kapitoly popisuje různé druhy pachatelů, co vykonávají trestný čin legalizace.

Třetí kapitola podrobně rozebírá českou právní úpravu legalizace. Aktuálně platný mimotrestný zákon vychází ze zákona č. 253/2008 Sb., který transponuje uznávané evropské právní předpisy do českého zákonodárství a takto nahrazuje původní zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Následně je analyzována právní úprava postihování výnosu z trestné činnosti v České republice. Podle vymezení trestného činu praní peněz v trestním zákoníku 40/2009 Sb. v podobě úmyslného jednání § 216 a nedbalostního jednání § 217, jsem došla k úsudku, že podstatou trestného činu praní peněz je motivace pachatelů obdržet co největší majetkový prospěch. Z tohoto důvodu si myslím, že tresty majetkové povahy, které se skládají z trestu propadnutí věci, trestu propadnutí majetku a trestu peněžitý, by měly být nejužívanějšími nástroji pro postihování pachatelů.

Při porušení vnitřního předpisu AML zaměstnancem vznikají k určitým okolnostem případu předvídané následky. Porušení oblasti vnitřních předpisů je upravené v zákoníku práce. Situace se podle závažnosti porušení může řešit: výpovědí ze strany zaměstnavatele, napomenutím, domluvou anebo náhradou škody zaměstnancem. Zaměstnanec se při porušení vnitřních zásad může dopustit zároveň i trestného činu. V tomto případě ponese odpovědnost za trestný čin i právnická osoba, neboť se trestnost k právnické osobě přičítá.

Cílem závěrečné části bylo zachytit způsoby, jak investiční společnost NN Investment Partners C.R., a.s. ("NNIP CR"), jakožto ze zákona povinná osoba, čelí problematice praní peněz a implementuje právní regulace v předmětu svého podnikání. V této kapitole jsem zaznamenala zásadní rozdíl ohledně rizika ke zneužití praní peněz investiční společnosti oproti bankovnímu sektoru. Investiční společnosti v porovnání vykazují mírnou hrozbu rizika praní a taktéž počet nahlášených oznámení podezřelých obchodů patří mezi nejnižšími mezi ostatními finančními službami v ČR. NNIP CR odůvodňuje tento fakt tím, že proces praní přes investiční fondy je velmi zdlouhavý a zastírači by radši volili jiné způsoby praní, kde by mohli rychle převést špinavé peníze. Kromě toho, klienti investují do fondů dlouhodobě, aby dosáhli určitých investičních cílů. I přesto, že investiční fondy mohou být považovány za neatraktivní prostředek k zneužití pro praní peněz, riziko praní peněz a financování terorismu spojené se správou investic se především odvíjí od rizika spojeného s určitým typem klientů, kterým investiční manažeři poskytují služby. Podniky

ve finanční sféře musí zohlednit všechny rizikové faktory a vést opatření, která by mohla přispět ke snížení rizika zneužití k praní. Jelikož se techniky zastírání neustále a komplexně zlepšují, vyvíjí se pro organizace ustavičně nové hrozby. Dle mého názoru odborné vzdělávání zaměstnanců považuji za jeden z nejdůležitějších pilířů boje proti praní špinavých peněz. Přiměřené školení na tuto problematiku je nejefektivnější způsob, jak uchovat dobré jméno firmy a ochránit její aktiva před nezákonnou činností tím, že budou zaměstnanci informováni o nejnovějších předpisech a budou schopni rozpoznat podezřelé obchody či chování klienta, aby předcházeli množstvím rizik. V konečném důsledku má toto opatření zabránit trestní odpovědnosti právnických osob.

Použitá literatura

§ 39 odst. Zákon č. 253/2008 Sb.) (b.r.).

Commission Directive 2006/70/EC of 1 August 2006 laying down implementing measures for Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council as regards the definition of „politically exposed person” and the technical criteria for simplified customer due diligence procedures and for exemption on grounds of a financial activity conducted on an occasional or very limited basis, 32006L0070 § (2006).

Council of Europe. Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime, § 141 (1990). <https://rm.coe.int/168007bd23>.

D’Alfonso, Steve, a Brooke C. Satti. „Money mules”. IBM Red Cell, 2014.

Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the Prevention of the Use of the Financial System for the Purpose of Money Laundering and Terrorist Financing (2005).

„Důvodová zpráva k zákonu 253/2008 Sb., o někter.ch opatření proti legalizaci v.nosů z trestné činnosti a financování terorismu”, b.r.

FATF. „INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION The FATF Recommendations”, červen 2019. <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF%20Recommendations%202012.pdf>.

Finanční analytický úřad. „ZPRÁVA O PRVNÍM KOLE PROCESU NÁRODNÍHO HODNOCENÍ RIZIK PRANÍ PENĚZ A FINANCOVÁNÍ TERORISMU”, prosinec 2016. <http://www.financnianalytickyyurad.cz/>.

Grosse, a E. Robert. *Drugs and Money: Laundering Latin America’s Cocaine Dollars*. Westport/London: Praeger, 2001.

Hylmar, Jiří. „Mlčenlivost podle AML zákona”. *FAÚ*, 2018. <https://bankovnictvionline.cz/>.

iDNES.cz, a ČTK. „Česko vylepšilo boj proti praní špinavých peněz, stále má však co dohánět - iDNES.cz”, 2019. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/rada-evropy-terorismus-prani-spinavych-penez-vysetrovani.A190211_103100_zahranicni_dtt.

Jelínek, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Praha: Leges, 2009.

Juda, Marek. „Jak se prou špinavé peníze - známé i nové postupy”, b.r. www.SpinavePenize.cz.

Knobel, Andres. „Beneficial ownership in the investment industry - A strategy to roll back

anonymous capital." Financial Transparency Coalition, 7. říjen 2019.

KYC360° Case studies. „Investment funds and money laundering", 2016.

Liška, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Roč. 1997. Praha: Radix, b.r.

Myklová, Petra. „Postihování praní špinavých peněz - obrácení důkazního břemene". Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky, 2011.

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim Průvodce právní úpravou pro státní zástupce (2018).

„Novela AML zákona: Nové povinnosti pro povinné o | epravo.cz". Viděno 22. listopad 2019. <https://www.epravo.cz/top/clanky/novela-aml-zakona-nove-povinnosti-pro-povinne-osoby-a-zrizeni-evidence-udaju-o-skutecných-majitelích-105187.html>.

„Pl.ÚS 83/06 ze dne 12. 3. 2008". Ústavní soud České republiky, b.r.

„Podílové fondy NN Investment Partners". Viděno 22. listopad 2019. <https://cz.nnfondy.eu/cs/nn-fondy/nase-zasady>.

„Policies & governance | NN Investment Partners". Viděno 26. listopad 2019. <https://www.nnip.com/en-INT/non-professional/about/policies-and-governance>.

Porada, Viktor, Jiří Straus, a kolektiv. *Kriminalistika (výzkum, pokroky, perspektivy)*. Roč. 2014. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., b.r.

POWIS, R.E. *Jak se perou špinavé peníze*. Praha: Victoria Publishing, 1992.

Právní rádce. „Od igelitek ke kryptoměnám: pachatelé praní špinavých peněz přicházejí na stále nové metody | PravníRadce.iHNed.cz -". Právní rádce, 9. duben 2018. <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66103630-od-igelitek-ke-kryptomenám>.

Púry, F. *Poznámky k právní úpravě opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti*. In: *Trestněprávní revue č. 3/2004*, b.r.

Rec (80) 10 E on measures against the transfer and the safekeeping of funds of criminal origin (1980). https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804f6231.

Robinson, J. *Pánové z prádelny špinavých peněz*. Praha: Columbus, 1995.

Scheinost, M. „Výzkum ekonomické kriminality". Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Praha.

Schwab, Klaus. „The Global Competitiveness Report 2012-2013". World Economic Forum, 2012.

„S-T - Financial Action Task Force (FATF)". Viděno 20. listopad 2019. <https://www.fatf->

gafi.org/glossary/s-t/.

Statement of Principles on Prevention of Criminal Use of the Banking System for the Purpose of Money Laundering of the Basel Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices of December 1988 (1988).

Stieranka, J. *Boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo vybraných krajinách Európskej únie*. Praha: Ivan Fojt vydala Scientia, 2009.

Sullivan, Kevin. *Anti-Money Laundering in a Nutshell*. Berkeley, CA: Apress, 2015. <https://doi.org/10.1007/978-1-4302-6161-2>.

The Corner stone report. „Financial facilitators". U.S. Immigration and Customs Enforcement, 2005.

The Economist. „A massive money-laundering scandal stains the image of Nordic banks, A massive money-laundering scandal stains the image of Nordic banks". *The Economist*, 17. říjen 2019. <https://www.economist.com/finance-and-economics/2019/10/17/a-massive-money-laundering-scandal-stains-the-image-of-nordic-banks>.

Trestní zákoník, Pub. L. No. 40/2009 Sb. (b.r.).

„Ultimate Beneficial Owner (UBO) | Graydon BE". Viděno 22. listopad 2019. <https://graydon.be/en/wiki/ultimate-beneficial-owner-ubo>.

United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (1988). https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf.

Viz též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. dubna 2001, sp. zn. 21 Cdo 3019/2000 (b.r.).

WODA, Krzysztof. „Money laundering techniques with electronic payment systems", 2006.

„Wolfsberg CBDDQ | wolfsberg-principles.com". Viděno 22. listopad 2019. <https://www.wolfsberg-principles.com/wolfsbergcb>.

Zákon 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti (b.r.).

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (aml zákon) (b.r.).

Zákon. č. 262/2006 Sb., zákoník práce (b.r.).

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (b.r.).

Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, Pub. L. No. 253/2008 Sb. (b.r.).

Přílohy

Tato bakalářská práce obsahuje 2 přílohy, kterými jsou seznam zemí se zařazením do rizikových kategorií a Wolfsberg dotazník, který poskytuje přehled instituce o zásadách a praktikách boje proti praní špinavých peněz.

Příloha A: Wolfsberg dotazník⁵⁴

Financial Institution Name:

Location (Country):

No #	Question	Answer
1. ENTITY & OWNERSHIP		
1	Full Legal Name	
2	Append a list of branches which are covered by this questionnaire	
3	Full Legal (Registered) Address	
4	Full Primary Business Address (if different from above)	
5	Date of Entity incorporation / establishment	
6	Select type of ownership and append an ownership chart if available	
6 a	Publicly Traded (25% of shares publicly traded)	
6 a1	If Y, indicate the exchange traded on and ticker symbol	
6 b	Member Owned / Mutual	
6 c	Government or State Owned by 25% or more	
6 d	Privately Owned	
6 d1	If Y, provide details of shareholders or ultimate beneficial owners with a holding of 10% or more	
7	% of the Entity's total shares composed of bearer shares	
8	Does the Entity, or any of its branches, operate under an Offshore Banking License (OBL) ?	
8 a	If Y, provide the name of the relevant branch/es which operate under an OBL	

⁵⁴ „Wolfsberg CBDDQ | wolfsberg-principles.com“, <https://www.wolfsberg-principles.com/wolfsbergcb>.

2. AML, CTF & SANCTIONS PROGRAMME

9	Does the Entity have a programme that sets minimum AML, CTF and Sanctions standards regarding the following components:	
9 a	Appointed Officer with sufficient experience / Expertise	
9 b	Cash Reporting	
9 c	CDD	
9 d	EDD	
9 e	Beneficial Ownership	
9 f	Independent Testing	
9 g	Periodic Review	
9 h	Policies and Procedures	
9 i	Risk Assessment	
9 j	Sanctions	
9 k	PEP Screening	
9 l	Adverse Information Screening	
9 m	Suspicious Activity Reporting	
9 n	Training and Education	
9 o	Transaction Monitoring	
10	Is the Entity's AML, CTF & Sanctions policy approved at least annually by the Board or equivalent Senior Management Committee?	
11	Does the Entity use third parties to carry out any components of its AML, CTF & Sanctions programme?	
11a	If Y, provide further details	

3. ANTI BRIBERY & CORRUPTION

12	Has the Entity documented policies and procedures consistent with applicable ABC regulations and requirements to [reasonably] prevent, detect and report bribery and corruption?	
13	Does the Entity's internal audit function or other independent third party cover ABC Policies and Procedures?	
14	Does the Entity provide mandatory ABC training to:	
14 a	Board and Senior Committee Management	
14 b	1st Line of Defence	
14 c	2nd Line of Defence	
14 d	3rd Line of Defence	
14 e	3rd parties to which specific compliance activities subject to ABC risk have been outsourced	
14 f	Non-employed workers as appropriate (contractors / consultants)	

4. POLICIES & PROCEDURES

15	Has the Entity documented policies and procedures consistent with applicable AML, CTF & Sanctions regulations and requirements to reasonably prevent, detect and report:	
15 a	Money laundering	
15 b	Terrorist financing	
15 c	Sanctions violations	
16	Does the Entity have policies and procedures that:	
16 a	Prohibit the opening and keeping of anonymous and fictitious named accounts	
16 b	Prohibit the opening and keeping of accounts for unlicensed banks and / or NBFIs	
16 c	Prohibit dealing with other entities that provide banking services to unlicensed banks	
16 d	Prohibit accounts / relationships with shell banks	
16 e	Prohibit dealing with another Entity that provides services to shell banks	
16 f	Prohibit opening and keeping of accounts for Section 311 designated entities	
16 g	Prohibit opening and keeping of accounts for any of unlicensed / unregulated remittance agents, exchanges houses, casa de cambio, bureaux de change or money transfer agents	
16 h	Assess the risks of relationships with PEPs, including their family and close associates	
16 i	Define escalation processes for financial crime risk issues	
16 j	Specify how potentially suspicious activity identified by employees is to be escalated and investigated	
16 k	Outline the processes regarding screening for sanctions, PEPs and negative media	
17	Has the Entity defined a risk tolerance statement or similar document which defines a risk boundary around their business?	
18	Does the Entity have a record retention procedures that comply with applicable laws?	
18 a	If Y, what is the retention period?	

5. KYC, CDD and EDD

19	Does the Entity verify the identity of the customer?	
20	Do the Entity's policies and procedures set out when CDD must be completed, e.g. at the time of onboarding or within 30 days	
21	Which of the following does the Entity gather and retain when conducting CDD? Select all that apply:	
21 a	Ownership structure	
21 b	Customer identification	
21 c	Expected activity	
21 d	Nature of business / employment	
21 e	Product usage	
21 f	Purpose and nature of relationship	
21 g	Source of funds	
21 h	Source of wealth	
22	Are each of the following identified:	
22 a	Ultimate beneficial ownership	
22 a1	Are ultimate beneficial owners verified?	
22 b	Authorised signatories (where applicable)	
22 c	Key controllers	
22 d	Other relevant parties	
23	Does the due diligence process result in customers receiving a risk classification?	
24	Does the Entity have a risk based approach to screening customers and connected parties to determine whether they are PEPs, or controlled by PEPs?	
25	Does the Entity have policies, procedures and processes to review and escalate potential matches from screening customers and connected parties to determine whether they are PEPs, or controlled by PEPs?	
26	Does the Entity have a process to review and update customer information based on:	
26 a	KYC renewal	
26 b	Trigger event	
27	From the list below, which categories of customers or industries are subject to EDD and / or are restricted, or prohibited by the Entity's FCC programme?	
27 a	Non-account customers	
27 b	Offshore customers	

27 c	Shell banks	
27 d	MVTS/ MSB customers	
27 e	PEPs	
27 f	PEP Related	
27 g	PEP Close Associate	
27 h	Correspondent Banks	
27 h1	If EDD or EDD & Restricted, does the EDD assessment contain the elements as set out in the Wolfsberg Correspondent Banking Principles 2014?	
27 i	Arms, defense, military	
27 j	Atomic power	
27 k	Extractive industries	
27 l	Precious metals and stones	
27 m	Unregulated charities	
27 n	Regulated charities	
27 o	Red light business / Adult entertainment	
27 p	Non-Government Organisations	
27 q	Virtual currencies	
27 r	Marijuana	
27 s	Embassies / Consulates	
27 t	Gambling	
27 u	Payment Service Provider	
27 v	Other (specify)	
28	If restricted, provide details of the restriction	

6. MONITORING & REPORTING

29	Does the Entity have risk based policies, procedures and monitoring processes for the identification and reporting of suspicious activity?	
30	What is the method used by the Entity to monitor transactions for suspicious activities?	
30 a	Automated	
30 b	Manual	
30 c	Combination of automated and manual	
31	Does the Entity have regulatory requirements to report currency transactions?	
31 a	If Y, does the Entity have policies, procedures and processes to comply with currency reporting requirements?	
32	Does the Entity have policies, procedures and processes to review and escalate matters arising from the monitoring of customer transactions and activity?	

7. PAYMENT TRANSPARENCY

33	Does the Entity adhere to the Wolfsberg Group Payment Transparency Standards?	
34	Does the Entity have policies, procedures and processes to [reasonably] comply with and have controls in place to ensure compliance with:	
34 a	FATF Recommendation 16	
34 b	Local Regulations	
34 b1	Specify the regulation	
34 c	If N, explain	

8. SANCTIONS		
35	Does the Entity have policies, procedures or other controls reasonably designed to prohibit and / or detect actions taken to evade applicable sanctions prohibitions, such as stripping, or the resubmission and / or masking, of sanctions relevant information in cross border transactions?	
36	Does the Entity screen its customers, including beneficial ownership information collected by the Entity, during onboarding and regularly thereafter against Sanctions Lists?	
37	Select the Sanctions Lists used by the Entity in its sanctions screening processes:	
37 a	Consolidated United Nations Security Council Sanctions List (UN)	
37 b	United States Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control (OFAC)	
37 c	Office of Financial Sanctions Implementation HMT (OFSI)	
37 d	European Union Consolidated List (EU)	
37 e	Other (specify)	
38	Does the Entity have a physical presence, e.g., branches, subsidiaries, or representative offices located in countries / regions against which UN, OFAC, OFSI, EU and G7 member countries have enacted comprehensive jurisdiction-based Sanctions?	
9. TRAINING & EDUCATION		
39	Does the Entity provide mandatory training, which includes :	
39 a	Identification and reporting of transactions to government authorities	
39 b	Examples of different forms of money laundering, terrorist financing and sanctions violations relevant for the types of products and services offered	
39 c	Internal policies for controlling money laundering, terrorist financing and sanctions violations	
39 d	New issues that occur in the market, e.g., significant regulatory actions or new regulations	
40	Is the above mandatory training provided to :	
40 a	Board and Senior Committee Management	
40 b	1st Line of Defence	
40 c	2nd Line of Defence	
40 d	3rd Line of Defence	
40 e	3rd parties to which specific FCC activities have been outsourced	
40 f	Non-employed workers (contractors / consultants)	
10. AUDIT		
41	In addition to inspections by the government supervisors / regulators, does the Entity have an internal audit function, a testing function or other independent third party, or both, that assesses FCC AML, CTF and Sanctions policies and practices on a regular basis?	

Příloha B: Seznam zemí se zařazením do rizikových kategorií⁵⁵

AF	AFGHANISTAN	High
AX	ALAND ISLANDS	Low
AL	ALBANIA	High
DZ	ALGERIA	High
AS	AMERICAN SAMOA	High
AD	ANDORRA	Low
AO	ANGOLA	High
AI	ANGUILLA	Medium
AQ	ANTARCTICA	High
AG	ANTIGUA & BARBUDA	Low
AR	ARGENTINA	Low
AM	ARMENIA	Medium
AW	ARUBA	Low
AU	AUSTRALIA	Low
AT	AUSTRIA	Low
AZ	AZERBAIJAN	High
BS	BAHAMAS	Low
BH	BAHRAIN	Low
BD	BANGLADESH	High
BB	BARBADOS	Low
BY	BELARUS	High
BE	BELGIUM	Low
BZ	BELIZE	High
BJ	BENIN	High
BM	BERMUDA	Low
BT	BHUTAN	Medium
BO	BOLIVIA	High
BQ	BONAIRE, SINT EUSTATIUS & SABA	Low
BA	BOSNIA AND HERZEGOVINA	High
BW	BOTSWANA	High
BV	BOUVET ISLAND	High
BR	BRAZIL	High
IO	BRITISH INDIAN OCEAN TERRITORY	High
BN	BRUNEI	Low
BG	BULGARIA	Medium
BF	BURKINA FASO	High
BI	BURUNDI	High
KH	CAMBODIA	High
CM	CAMEROON	High
CA	CANADA	Low
CV	CAPE VERDE	High
KY	CAYMAN ISLANDS	Low
CF	CENTRAL AFRICAN REPUBLIC	High
TD	CHAD	High
CL	CHILE	Low

⁵⁵ Seznam poskytnutý společností NNIP CR, <https://cz.nnfondy.eu/cs/>

CN	CHINA	High
CX	CHRISTMAS ISLAND	High
CC	COCOS (KEELING) ISLANDS	High
CO	COLOMBIA	Medium
KM	COMOROS	High
CD	THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF THE CONGO	High
CG	CONGO	High
CK	COOK ISLANDS	Medium
CR	COSTA RICA	High
CI	COTE D'IVOIRE	High
CE	CRIMEA	High
HR	CROATIA	Low
CU	CUBA	Ultra High
CW	CURACAO	Low
CY	CYPRUS	Low
CZ	CZECH REPUBLIC	Low
DK	DENMARK	Low
DJ	DJIBOUTI	High
DM	DOMINICA	High
DO	DOMINICAN REPUBLIC	High
TL	EAST TIMOR	High
EC	ECUADOR	High
EG	EGYPT	High
SV	EL SALVADOR	High
GQ	EQUATORIAL GUINEA	High
ER	ERITREA	High
EE	ESTONIA	Low
ET	ETHIOPIA	High
FK	FALKLAND ISLANDS	High
FO	FAROE ISLANDS	Low
FJ	FIJI	Medium
FI	FINLAND	Low
FR	FRANCE	Low
GF	FRENCH GUIANA	Low
PF	FRENCH POLYNESIA	Low
TF	FRENCH SOUTHERN TERRITORIES	High
GA	GABON	High
GM	GAMBIA	High
GE	GEORGIA	Medium
DE	GERMANY	Low
GH	GHANA	High
GI	GIBRALTAR	Low
GR	GREECE	Low
GL	GREENLAND	Low
GD	GRENADA	High
GP	GUADELOUPE	Low
GU	GUAM	High
GT	GUATEMALA	High
GG	GUERNSEY	Low

GN	GUINEA	High
GW	GUINEA-BISSAU	High
GY	GUYANA	High
HT	HAITI	High
HM	HEARD ISLAND AND MCDONALD ISLANDS	High
HN	HONDURAS	High
HK	HONG KONG	Low
HU	HUNGARY	Low
IS	ICELAND	Low
IN	INDIA	Medium
ID	INDONESIA	High
IR	IRAN	Ultra High
IQ	IRAQ	High
IE	IRELAND	Low
IM	ISLE OF MAN	Low
IL	ISRAEL	Low
IT	ITALY	Low
JM	JAMAICA	High
JP	JAPAN	Low
JE	JERSEY	Low
JO	JORDAN	Medium
KZ	KAZAKHSTAN	High
KE	KENYA	High
KI	KIRIBATI	Medium
KP	NORTH KOREA	Ultra High
KR	SOUTH KOREA	Low
RK	KOSOVO	High
KW	KUWAIT	Low
KG	KYRGYZSTAN	High
LA	LAOS	High
LV	LATVIA	Low
LB	LEBANON	High
LS	LESOTHO	High
LR	LIBERIA	High
LY	LIBYA	High
LI	LIECHTENSTEIN	Low
LT	LITHUANIA	Low
LU	LUXEMBOURG	Low
MO	MACAU	Low
MK	MACEDONIA	Medium
MG	MADAGASCAR	High
MW	MALAWI	Medium
MY	MALAYSIA	Medium
MV	MALDIVES	High
ML	MALI	High
MT	MALTA	Low
MH	MARSHALL ISLANDS	High

MQ	MARTINIQUE	Low
MR	MAURITANIA	High
MU	MAURITIUS	Medium
YT	MAYOTTE	Low
MX	MEXICO	Medium
FM	MICRONESIA	Medium
MD	MOLDOVA	High
MC	MONACO	Low
MN	MONGOLIA	High
ME	MONTENEGRO	Medium
MS	MONTserrat	Medium
MA	MOROCCO	High
MZ	MOZAMBIQUE	High
MM	MYANMAR	High
NA	NAMIBIA	High
NR	NAURU	Medium
NP	NEPAL	High
NL	NETHERLANDS	Low
NC	NEW CALEDONIA	Low
NZ	NEW ZEALAND	Low
NI	NICARAGUA	High
NE	NIGER	High
NG	NIGERIA	High
NU	NIUE	Medium
NF	NORFOLK ISLAND	High
MP	NORTHERN MARIANA ISLANDS	Low
NO	NORWAY	Low
OM	OMAN	Low
PK	PAKISTAN	High
PW	PALAU	High
PS	PALESTINE	Medium
PA	PANAMA	Low
PG	PAPUA NEW GUINEA	High
PY	PARAGUAY	High
PE	PERU	High
PH	PHILIPPINES	High
PN	PITCAIRN	High
PL	POLAND	Low
PT	PORTUGAL	Low
PR	PUERTO RICO	Low
QA	QATAR	Low
RE	REUNION	Low
RO	ROMANIA	Medium
RU	RUSSIAN FEDERATION	High
RW	RWANDA	High
BL	SAINT BARTHELEMY	High
SH	SAINT HELENA	High

KN	SAINT KITTS & NEVIS	Low
LC	SAINT LUCIA	High
MF	SAINT MARTIN	Low
PM	SAINT PIERRE & MIQUELON	High
VC	SAINT VINCENT & GRENADINES	High
WS	SAMOA	High
SM	SAN MARINO	Low
ST	SAO TOME & PRINCIPE	High
SA	SAUDI ARABIA	High
SN	SENEGAL	High
RS	SERBIA	High
SC	SEYCHELLES	Low
SL	SIERRA LEONE	High
SG	SINGAPORE	Low
SX	SINT MAARTEN	Low
SK	SLOVAKIA	Low
SI	SLOVENIA	Low
SB	SOLOMON ISLANDS	Medium
SO	SOMALIA	High
ZA	SOUTH AFRICA	Medium
GS	SOUTH GEORGIA AND THE SOUTH SANDWICH ISLANDS	High
SS	SOUTH SUDAN	High
ES	SPAIN	Low
LK	SRI LANKA	High
SD	SUDAN	Ultra High
SR	SURINAME	High
SJ	SVALBARD	High
SZ	SWAZILAND	High
SE	SWEDEN	Low
CH	SWITZERLAND	Low
SY	SYRIA	Ultra High
TW	TAIWAN	Low
TJ	TAJIKISTAN	High
TZ	TANZANIA	High
TH	THAILAND	High
TG	TOGO	High
TK	TOKELAU	High
TO	TONGA	High
TT	TRINIDAD AND TOBAGO	High
TN	TUNISIA	High
TR	TURKEY	High
KK	TURKISH REPUBLIC OF NORTHERN CYPRUS	High
TM	TURKMENISTAN	High
TC	TURKS AND CAICOS ISLANDS	High
TV	TUVALU	Medium
UG	UGANDA	High
UA	UKRAINE	High

AE	UNITED ARAB EMIRATES	Low
GB	UNITED KINGDOM	Low
UM	UNITED STATES MINOR OUTLYING ISLANDS	High
US	UNITED STATES OF AMERICA	Low
UY	URUGUAY	Low
UZ	UZBEKISTAN	High
VU	VANUATU	High
VA	VATICAN CITY	Medium
VE	VENEZUELA	High
VN	VIET NAM	High
VG	VIRGIN ISLANDS (BRITISH)	Low
VI	VIRGIN ISLANDS (U.S.)	High
WF	WALLIS & FUTUNA ISLANDS	High
EH	WESTERN SAHARA	High
YE	YEMEN	High
ZM	ZAMBIA	High
ZW	ZIMBABWE	High